ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ
ΧΡ. ΚΟΝΓΑΞΑΚΗΣ

ΑΤΤΙΚΗ ΙΡΙΣ

ΓΡΑΦΕΙΟΝ
Ὁδὸς Καλάμιδος 8

ΕΤΟΣ Γ'. Ἀθῆναι, τῇ 15 Σεπτεμβρίου 1900. ΑΡΙΘ. 17—18.

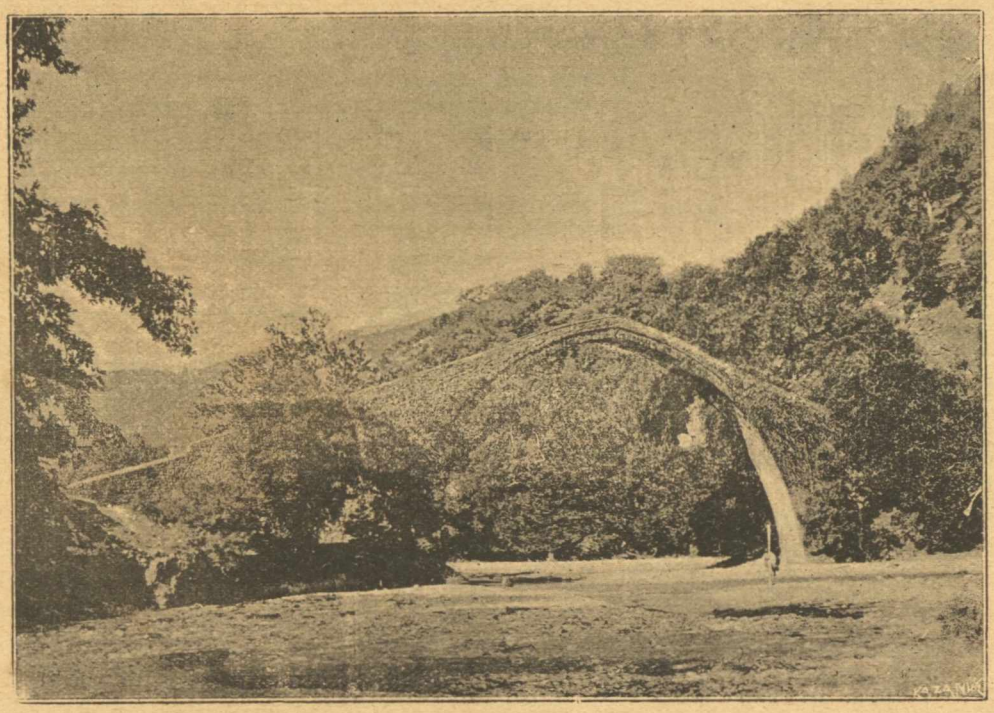

Ἐπὶ τῆς Μεγδόβας. (Παραπόταμος Ἀχελῴου Εὐρυτανίας).

Θαυμαθαυμάτων μέσαμου
Σαλεύει, ἐνῷ κοιμᾶται...
Ἀδέρφιαμου, νὰ πλάσουμε
Νέαν θρησκείαν ἐλᾶτε!

Ἀσάλευτη, πανύψηλην
Ἀλήθεια, ἕνα παλάτι
Τῶν ὅλων γιὰ ὅλους! Ἄ-
φραστη
Θρησκεία ποῦ νᾶχῃ κᾶτι.

Πλέον βαθὺ ἀπ' τὸν Ἔρωτα
Πιὸ μέγα ἀπ' τὴ Θυσία
Καὶ κᾶτι πλέον ἀπέραντο
Κι ἀπ' τὴν Ἀθανασία!

Κωστῆς Παλαμᾶς.

Τὸν ὕπνον ἀποτίναξαν
Τἀναπαμένα μέλη,
Στάζ' ἡ ροδάτη ἀνατολὴ
Σταλιὰ σταλιὰ τὸ μέλι,

Κι ἂν πιὸ λαμπρὰ κι ἂν
[πιὸ τρανὰ
Δείχνοντ' ἀντίκρυ τἄστρα,
Ξεμυαλισμένη εἶν' ἡ αὐγὴ
Κ' ἡ μέρα ἀναγελάστρα.

Μ. Μαλακάσης.

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΗΣ ΓΗΣ

ΠΟΙΗΜΑ

ΧΡΙΣΤΟΥ ΒΑΡΛΕΝΤΗ

Μάγισσες λαμπράδες, μαντατοφόρες,
Δειλὰ κατὰ τὴν αὐγὴ ξεπροβάλλουν.
Προσευχὲς στόματα ἀνοίγουν καὶ ντύνονται
Εὐλογίες καὶ ψιθυρίζουν ὕμνους.
Σωρούς, βουνά, Δικαιοσύνης ὑψώνουν
Κι' ἀποστομόνουν κατάρες καὶ βόγγους.
Στάζει ἀκόμα ροδόσταμο δροσά.
Βροχὲς ἀχτῖνες, θάλασσες ἀχτῖνες,
Λούζουν, ξαναλούζουν, κρίματα μύρια.
Μὰ τοῦ κάκου, θ' ἀπομείνουν κι' ἄλλα μύρια
Ποῦ χάσκουν καὶ κορόνουν μπρὸς στὸν Ἥλιο!

Ἥλιε μου, τρισήλιε καὶ κοσμογυριστή,
Νύφες οἱ σφαῖρες γύρω σου χορεύουν
Καὶ σὺ εἶσαι πρῶτος μέσα στὸ χορό τους.
Μὰ σὺ μιὰ ἀσύγκριτη γυρεύεις νύφη
Κι' ὁ πύρινος τροχός σου καὶ τ' ἀλόγατα
Τὰ ξωτικὰ ποῦ σέρνουν πάντα τ' ἅρμα σου,
Στὴν ἄπιαστη σὲ σέρνουν πίσω νύφη!

Ἁρμονίες οἱ καῦμοί σου καὶ τὰ πάθη,
Τραγούδια ἐρωτικὰ οἱ δρόμοι σου οἱ τόσοι,
Μιὰ τὸ νερὸ τῆς Ἀρνησιᾶς ποτίζουν
Κι' ἀποκοιμίζουν τὰ κορμιὰ τὰ μαῦρα
Καὶ μιὰ τ' Ἀθάνατο νερὸ ποτίζουν
Κι' ἀναγαλλιάζουν καὶ γλυκομεθοῦνε
Καὶ δροσίζουν τὰ κορμιὰ κι' ἀνασταίνουν—
Ἀγκαλιάσματα μύρια, μύρια φιλιὰ
Κι' ὁλοῦθε γάμοι μυστικοὶ κι' ὁλόφαντοι.
Ξετρελλαμένος ποιητὴς κι' ὁ Ἥλιος
Κ' ἕνα τραγοῦδι ὁ κόσμος πέρα, πέρα.—

Ἥλιε μου τρισήλιε καὶ κοσμογυριστή,
Κόβουν στὴ μέση τ' ἄφραστο τραγοῦδι
Κάποιες φωνές, σὰ στρίγγλες, σὰ Σειρῆνες,
Λιβάνια εὐωδιασμένα καὶ λαμπάδες
Καῖνε μπροστὰ στοῦ Πλάστη μας τὸ θρόνο,
Σπέρνουν σκλαβιὲς καὶ φτιάνουν ἀλυσσίδες
Καὶ καταχθόνια μιὰ βοὴ ἀνεβάζουν
Ἀπὸ σπασμοὺς καὶ σπαραγμοὺς καὶ κλάψες,
Τριγμοὺς ὀδόντων καὶ βρυγμοὺς καὶ τρόμους!
Καλὸς ὁ θρόνος τοὐρανοῦ ὁ ὑπέρψηλος,
Κ' οἱ δαίμονες κι' ἡ κόλαση μεγάλη,
Γοργοὶ οἱ τροχοί, τ' ἀλόγατα τοῦ νοῦ,
Ἄξια γοργὰ καὶ λαμπερόχρωμα,
Μὰ στὰ μάγια, μάγια κάποιος ἔκανε
Κ' ἕνας κόσμος χαλιέται πέρα, πέρα.

Σὰν Ἡρακλῆς ὁ Ἥλιος ξεπροβάλλει
Ὠιμὲ στὰ μάτια τῆς ψυχῆς. Ὠ ἰμένα!
Στὸν ἄλλο κόσμο καὶ στὸν Πλάστη. Ὠιμένα!

Πέφτουν βροχὴ τὰ χέρια ἁρματωμένα,
Βαρειὰ σφυριὰ κι' ἀξίνες καὶ πελέκια,
Σὰν τὰ στοιχειὰ φρενιάζουν λυσσασμένα
Κι' ἀλύπητα τὰ τόσα εἴδωλα ρίχνουν.
Κατρακυλοῦν καὶ πέφτουνε καὶ πέφτουν
Βουνά, παλάτια, κολῶνες καὶ βράχια,
Ἀγάλματα, λαμπάδες καὶ εἰκονίσματα,
Κι' ἀνάμεσα στὸ χαλασμὸ ξανοίγεις,
Νεκροὺς ἀγγέλους, κρίνους μαραμένους,
Σὰ ροδόφυλλα τ' ἀγγελούδια σκόρπια,
Στ' ἅγια τὰ λείψανα τὰ ρημαγμένα,
Στ' ἅγια τὰ σάβανα τὰ ποτισμένα,
Ποτάμια ἀπὸ αἵματα κι' ἀπὸ δάκρυα.
Κι' ἀνάμεσα στὸ χαλασμὸ ξανοίγεις,
Σωροὺς τοὺς δαίμονας σ' αἱμάτων λίμνες
Κ' εἶν' ἕνας ἔρμος κόσμος ποῦ χαλιέται!

Τῆς θάλασσας φεγγοβολοῦν τὰ πλάτια
Καὶ ἡ νύφη Γῆ, μπρὸς σὲ λαμπρὸ καθρέφτη
Τὰ κάλλη της τὰ τόσα καμαρόνει
Καὶ πρὸς τὸν ἥλιο γέρνοντας μιλάει
Ἥλιε μου, τρισήλιε, καὶ κοσμογυριστή,
Ποιὸς ἄλλος ἀπὸ μένα κι' ἀπὸ σένα
Κάνει τὰ μάτια ὀμορφιὲς νὰ νοιώθουν,
Νεράϊδες χάρες τὰ κορμιὰ νὰ πέρνουν
Κι' ἀστείρευτα μαστάρια νὰ βυζαίνουν;
Κάποια τρελλὰ παιδιά μου, σαστισμένα,
Μ' ἀρνήθηκαν καὶ πήρανε καὶ φτιάξαν
Κόσμο παράδεισο, κόλαση κόσμο.
Μὰ ἂς εἶν' καλά, λίγες δικές σου ἀχτῖνες
Ἀστροπελέκια γίνηκαν καὶ κάψαν
Κ' ἐγκρεμίσαν τὸν κόσμο τους τὸν πλάνο.
Ποιὸν ἄλλον ὀμορφήτερο Πατέρα,
Πλιὸ δυνατό, καὶ ποιὰ γλυκειὰ Μητέρα,
Ξέχωρα ἀπὸ μένα κι' ἀπὸ σένα ἔχουν;
Ὠ ἄστρο, μεγάλο, χιλιοευτυχισμένο
Θάσουν, ἂν δὲν ἐρώτιζες ἀνθρώπους!—

Ὅλοι πεθάναν οἱ Θεοὶ μαζῆ μὲ τῆς βλαστήμιες
Καὶ ἡ πλούσια Γῆ μέ τ' ἄσωστα παρθενικάτης δῶρα,
Μὲ τὲς ἀστείρευτες πηγὲς σὰν Πλάστης ἀπομένει,
Μάννα γεννήτρα καὶ στερνὸ κι' ἀραχνιασμένο μνῆμα.
Ἐσπάσαν κάποια σίδερα, κάποιες σκλαβιὲς λυθῆκαν
Κ' εἶναι ζητιάνοι τ' οὐρανοῦ ἐκεῖνοι ποῦ δὲ νοιώθουν
Πῶς εἶν' μιὰ ἀχτῖνα τοῦ ἡλιοῦ, τῆς Γῆς μιὰ φοῦχτα χῶμα
Ὠ, ἐλᾶτε νἀβρουμε Θεὸ στὸ ἴδιο τὸ κορμί μας
Κι' ὅσες φορὲς σηκώνουμε τὰ μάτια πρὸς τ' ἀπάνω
Νἄναι τῆς Γῆς αὐτιάσματα, καὶ τοῦ κορμιοῦ μας ἔγνοιες
Ποῦ νὰ ξεχύνουν γύρω μας κι' ὁλόφαντα νὰ δείχνουν
Τῆς λεβεντιᾶς τὸν ἄνεμο, τῆς ὀμορφιᾶς τὴν πούλια,
Κάποια νὰ νοιώσουμε χαρά, τὴ μόνη ποῦ μᾶς μένη!

Χρῖστος Βαρλέντης

ΚΥΝΗΓΗΜΕΝΗ ΠΕΡΔΙΚΑ

Εἶταν Αὔγουστος μῆνας. Καθόμασταν ἐγὼ κι' ὁ συνάδερφός μου τὸ ἀπόγιωμα στὸν ἐξώστη τοῦ πύργου, ποῦ εἶταν στὸ βορεινὸ πλευρό του, καὶ κυττάζαμε τὸν ἀπέραντο κάμπο τῆς Θεσσαλίας, ὡς ἐκεῖ, ποῦ ἔσμιγε μὲ τὲς κοντότερες ράχες τῶν χασιώτικων βουνῶν, ποῦ φαίνονται ἀπὸ μακρυὰ ἕνα κομμάτι πέτρα μεγάλη, γιγάντεια, ποῦ πιάνεται ἀπὸ τὴ Βοῦλα ὡς τὸ Κοκκιναδάκι τοῦ Ζάρκου. Ὁ Πηνειὸς κυλοῦσε τὰ ρέματά τοι πολὺ κοντά μας, ὡς ἕνα τέταρτο τῆς ὥρας ἀπὸ μᾶς, ἀλλ' ἂν κι' ὁ πύργος εἶταν ὑψηλός. οὔτε αὐτὸν βλέπαμε. οὔτε τὸ βουητό του ἀκούαμε, γιατὶ τὸ ἔδαφος εἶναι ἴσιο, καὶ ἡ δυὸ ὄχτες σμίγουν ἡ μία μὲ τὴν ἄλλη καὶ κρύβουν τὴν κοίτη, ἐνῷ τὸ νερὸ τρέχει ἥσυχο-ἥσυχο, χωρὶς βουή χωρὶς κρότο, χωρὶς ἀρρό, σὰ διαβάτης κουρασμένος, ποῦ περπατάει ἀργὰ- ἀργά, καὶ δὲ βλέπει τὴν ὥρα νὰ φτάσῃ στὸ κατοικειό του, νὰ ξαπλωθῇ καὶ νὰ κοιμηθῇ.

Εἴχαμε μπροστά μας ἕνα σωρὸ χωριά. Τὰ διακρίναμε ἀπὸ τὰ δένδρα, ποῦ εἶχαν, κι' ἀπὸ τὰ κεραμίδια ποῦ κοκκίνιζαν καὶ πυρολογοῦσαν ἀπὸ τὸ ἡλιοβόρι, σὰ νὰ εἶταν ψηλὰ σ' ἀσβεσταριά, ἢ σ' ἀναμένο κεραμιδαρειό. Ἀπὸ μακρυὰ μᾶς ἔρχονταν ὁ ἦχος τῶν κουδουνιῶν τῶν κοπαδιῶν, ποῦ βοσκοῦσαν ὁλόγυρα. Ὁ οὐρανὸς εἶταν ξάστερος καὶ ἡ γῆ δίψαε γιὰ νερό, σὰ στρατοκόπος κουρασμένος, γιατὶ δὲν εἶχε βρέξει ἀπὸ τὸ Μάρτη. Σύννεφο δὲν φαίνονται πουθενὰ κανένα καὶ ζέστη φοβερὴ ἀγκάλιαζε ὅλον τὸν κάμπο. Σὲ λίγο ἕνα συνεφάκι, ὡς μία ψάθα, ἄσπρο κάτασπρο, σὰ λαγαρό ἀσήμι, κάθησε στὴν κορφὴ τοῦ Ὀλύμπου, σὰν πελώριο διαμαντένιο στέμμα. Ἐκεῖνη τὴ στιγμὴ ἦρθε ἕνας γέρος τοῦ χωριοῦ, γιὰ νὰ ζητήσῃ κάτι, καὶ στάθηκε μπροστά μας. Ὁ γέρος μὲ τὰ θολά του τὰ μάτια εἶδε τὸ συννεφάκι στὸ κεφάλι τοῦ ξακουσμένου Ὀλύμπου. ποῦ στέκεται ἀνάμεσα σὲ τόσα ψηλὰ βουνά, σὰ βουνοβασιλιᾶς, μὲ τὲς σαράντα δυό του κορφὲς καὶ τὲς ἑξῆντα δυό του βρυσοῦλες. Τὸ σύννεφο μεγάλονε, σὰν πῶς μεγαλόνει ὁ καπνός, ὅταν πέρνῃ δρόμο τὸν ἀνήφορο.

—Τοὺ βλέπιτι αὐτὸ τοὺ συννεφάκι;....

Καὶ χωρὶς νὰ τοῦ ἀπαντήσωμε τίποτε ἡμεῖς, ἐξακολούθησε.

—Θὰ φέρ' νηροποντιά. Εἶναι βλουγημένου...

Μιὰ ὑπόκωφη βροντὴ ἀκούστηκε κατὰ τὸν Ὄλυμπο, κι' ἄστραμμα φεγγοβόλησε μέσα στὸ σύννεφο, ποῦ γιγάντευε. καὶ θέριευε κι' ἔγεινε γιὰ μιὰ στιγμὴ κατάχρυσο. Δὲν πέρασε πολλὴ ὥρα κι' ἐκεῖνο τὸ συννεφάκι, ποῦ ξεφύτρωσε σὰ στέμμα ψηλὰ στὴν κορφὴ του δοξασμένου βουνοῦ μας, γίνηκε γίγαντας, καὶ χύθηκε σ' ὅλον τὸν οὐρανὸ τῆς Θεσσαλίας, σὰ φοβερὸ χταπόδι, ἁπλόνοντας τοὺς μαύρους πλοκάμους του, ὡς τὸν Κίσσαβο, ὡς τὸ Πήλιο, ὡς τὰ βουνὰ τῆς Γούρας, ὡς τ' Ἄγραφα, κι' ὡς τὰ βουνὰ τ' Ἀσπροποτάμου. Ἄρχισαν νὰ πέφτουν ἀριὲς-ἀριὲς οἱ πρῶτες σταλαμματιὲς τῆς βροχῆς, χοντρὲς σὰν καρύδια, καὶ τ' ἀστροπελέκια ν' αὐλακόνουν τὸν οὐρανό, σὰ φλογισμένα φείδια, καὶ σὲ λίγο ἀκόμα ἡ Θεσσαλία λούζονταν ἀπ' ἄκρη σ' ἄκρη, καὶ φεγγοβολοῦσε καὶ τραντάζονταν ἀπ' τ' ἀστροπελέκια.

Ἀπὸ τὲς πρῶτες σταλαγματιὲς ἀφήσαμε τὸν ἐξώστη καὶ μπήκαμε στὴν ἀπέραντη κρεβάτα τοῦ πύργου,

καὶ κυττάζαμε μὲ χαρὰ τή χοντρὴ βροχή, ποῦ ἔπεφτε, καὶ χτυποῦσε τὰ γυαλιὰ τῶν παραθυριῶν. Ἐκεῖ ποῦ καθόμασταν καὶ χαιρόμασταν γιὰ τὸ περίλαμπρο θέαμα τῆς εὐργετικῆς βροχῆς, ποῦ θὰ πότιζε τὴ διψασμένη γῆ, ὡς τὰ ἔγκατά της, ποῦ εἶχε γείνει σὰν κεραμίδι, ἀκοῦμε «τράγκ!» τὸ γυαλὶ τοῦ παραθυριοῦ. καὶ δύο μεγάλα πουλλιὰ κατάβρεχτα, τὸ ἕνα μπροστὰ καὶ τ' ἄλλο ἀπὸ πίσω μπῆκαν μέσα. Ὅλοι σηκωθήκαμε στὸ ποδάρι καὶ γλυτώσαμε τὸ θῦμα ἀπὸ τὰ νύχια τοῦ φονιᾶ του. Τὸ μπροστινὸ πουλλὶ ποῦ γιὰ τὴ σωτηρία του πετοῦσε σὰν μολύβι κι' ἔσπασε τὸ γυαλὶ τοῦ παραθυριοῦ, εἶταν μιὰ περιγραμμένη πετροπέρδικα, κ' τὸ πισινό, ποῦ τὴν κυνηγοῦσε μὲ μάτι ἄγριο, μὲ λύσσα, μὲ αἱμοδιψιά, εἶταν ἕνα γεράκι! Ἔρχονταν, ἐκείνη μπροστὰ κι' αὐτὸ πίσω, ἀπὸ τὰ πετροβούνια, πέρα ἀπὸ τὸ Βοῦλα, τρεῖς ὧρες μακρυά, μὲ καλὸ ἄλογο γιατὶ μόνο στὰ βουνὰ βρίσκονται οἱ πετροπέρδικαις:

Πῶχουν τὰ πλουμιστὰ φτερά, τὰ κόκκινα ποδάρια.

ἐνῷ στὸν κάμπο εἶναι οἱ καμπίσιες οἱ πέρδικες, πολὺ διαφορετικὲς ἀπὸ τὲς βουνίσες, κι' οὔτε οἱ βουνίσες πατοῦν στὸν κάμπο, οὔτε οἱ καμπίσες στὰ βουνά. Οἱ βουνίσιες εἶναι μεγαλύτερες, ἀγριώτερες κι' ὠμορφότερες ἀπὸ τὲς καμπήσιες, καὶ τὲς βουνίσιες, προτιμοῦν ἐκεῖνοι ποῦ ἔχουν τὴ μανία νὰ σκλαβόνουν τὰ κηημένα τὰ πουλλιὰ καὶ νὰ τὰ βάνουν στὰ κλουβιά, γιά ν' ἀκοῦν τὸ σκλαβωμένο τους λάλημα. καὶ νὰ εὐχαριστοῦνται μὲ τὴν δυστυχία τους.

Πιάσαμε καὶ τὴ δειλὴ πέρδικα, ποῦ μαζεύτηκε σὲ μιὰ γωνιὰ τῆς κρεββάτας κι' ἔτρεμε ἀπὸ τὸ φόβο της, καὶ τόρμητικὸ γεράκι, ποῦ εἶχε τρυπώσει κάτω ἀπὸ τὰ καθίσματα, ἄγριο καὶ φοβερό, καὶ τὰ βάλαμε σὲ χωριστὰ κλουβιά. Ἡ πέρδικα εἶταν προωρισμένη ἀπὸ τὸ συνάδερφό μου γιὰ τὸ κλουβί, καὶ τὸ γεράκι γιὰ δῶρο σὲ κανέναν κυνηγὸ νὰ τὸ γυμνάσῃ νὰ κυνηγάῃ στὸν ἀέρα πουλλιά. Ἕνας φίλος, ποῦ εἶχε παρατύχει κοντά μας, εἶπε ὅτι ἡ καλύτερη δουλειὰ εἶταν:—νὰ φᾶμε τὴν πέρδικα ψητὴ καὶ νὰ σκοτώσωμε τὸ γεράκι, καὶ γιὰ νὰ μᾶς πείσῃ πλειότερο μᾶς ἀνέφερε καὶ ἕνα στίχο δημοτικοῦ τραγουδιοῦ:

Πέρδικα ψυμένη καὶ γλυκὸ κρασί,

ποῦ εἶχε ἡ ἀγαπητική τὸν ἀγαπητικό της, ποῦ τὸν περίμενε τόσον καιρό, ὡς το νοστιμώτερο φαγί, ποῦ μποροῦσε νὰ τοῦ φκιάσῃ.

Τὴ νύχτα, ὅταν τραβηχτήκαμε ὁ καθένας στὸ κρεββάτι του γιὰ νὰ κοιμηθοῦμε, δὲ μὲ κολλοῦσε ὁ ὕπνος. Μὲ βασάνιζε ἡ ἰδέα τῆς σκλαβιᾶς τῆς πετροπέρδικας καὶ τοῦ γερακιοῦ. Ἔδωσα-πῆρα νὰ κοιμηθῶ, δὲν τὸ κατώρθωσα. Συλλογιούμουν τὰ βάσανά της. Συλλογιούμουν ὅτι ἦρθε στὸ κατοικειό μας, ζητῶντας σωτηρία καὶ βρίσκει πικρὴ σκλαβιά. Συλλογιούμουν καὶ τὸ τέλος της: κανένα ψήσιμο στὴ σούβλα, ἢ κανένα φάγωμα ἀπὸ καμιὰ γάτα. Γιὰ τὸ γεράκι δὲ μ' ἔκοφτε πολύ. Ἡ ἰδέα ὅτι ἔτρωγε πουλλιά, κι' ὅτι, ἂν δὲν τύχαινε τὸ παραθύρι τοῦ πύργου, θὰ ξέσχιζε τὴν κηημένη τὴν πέρδιλα, μ' ἔκανε νὰ τὸ ἀντιπαθῶ, καὶ νὰ τὸ μισῶ καὶ νὰ μὴν ἐνδιαφέρωμαι γι' αὐτό. Στὰ τελευταῖα, ἐκεῖ ποῦ γύριζα ἄϋπνος στὸ κρεβάτι, γιὰ νὰ δώσω τέλος στὴν νέα τύχη τῆς πέρδικας, ἄναψα τὸ κηρὶ καὶ πῆγα στὴν κρεβάτα, ὅπου βρίσκονταν κρεμασμένα καὶ τὰ δυό τὰ κλουβιά, τὸ ἕνα κοντὰ στὸ ἄλλο. Ἡ πέρδικα πήγαινε ἄνω κάτω μέσα στὸ κλουβί, ἐνῷ τὸ κακοῦργο γεράκι κάθονταν καὶ κοιμῶνταν, ἔχοντας τὸ λαιμό του χωσμένο μέσα στὲς πλάτες, καὶ μονάχα, ὅταν ζύγωσα μὲ τὸ φῶς, ἄνοιξε τὰ μάτια του, καὶ γύριζε ἀνήσυχο τὸ κεφάλι του ὁλόγυρα. Ξεκρέμασα τὸ κλουβὶ τῆς πέρδικας, καὶ τὸ πῆγα στὸ παράθυρο μὲ τὸ τσακισμένο γυαλί, ἄνοιξα τὴ θύρα τοῦ κλουβιοῦ, καὶ εἶπα στὸ σκλαβωμένο πουλλί:

—Ἄϊ, στὸ καλό σου! πέταξε στὰ πετροβούνια σου καὶ στὲς βουνόπλαγιές σου, ὅπου γεννήθηκες, κι' ὅπου εἶναι ὁ προορισμός σου κι' εὐτυχία σου. Ἴσως ἔχεις ταίρι, ἴσως ἔχεις μικρὰ καὶ σὲ κπρτερεῖν!

Ἡ πέρδικα, τὴ στιγμὴ ποῦ ἄνοιξα τὴ θύρα τοῦ κλουβιοῦ, στὸ παραθύρι μὲ τὸ σπασμένο γυαλί, σὰ νὰ μὴν πίστευε τόση εὐτυχία, ἐδίσταξε νὰ πετάξῃ καὶ ν' ἀποχτήσῃ τὴ λευτεριά της. ἀλλὰ σ' ὀλίγο ἔμασε καλὰ τὰ φτερά της, κατέβασε τὸ κεφάλι της, κι' ἕνα δυνατὸ φτερούγισμα ἀκούστηκε στὰ σκοτάδια τῆς νύχτας. Ἡ καρδιά μου χόρευε ἀπὸ τὴ χαρά της, γιὰ τὴ καλωσύνη, ποῦ εἶχα κάμει, καὶ τὰ ποδάριά μου μοῦ φαίνονταν πῶς δὲν πατοῦσαν στὸ πάτωμα. Κρέμασα τὸ κλουβὶ στὴ θέση του, μὲ τὴ θύρα ἀνοιχτὴ γιὰ νὰ μὴ μὲ ὑποπτεύσῃ ὁ συνάδερφός μου καὶ τοῦ κακοφάνῃ, καὶ γύρισα νὰ πάγω στὸ κρεβάτι μου, νὰ κοιμηθῶ εὐχαριστημένος. Ἐκείνη τὴ στιγμὴ τὸ βλέμμα μου ἀντίκρυσε μὲ τὸ βλέμμα τοῦ γερακιοῦ. Μοῦ φάνηκε, σὰν νὰ μοῦ ζητοῦσε κι' αὐτὸ τὴ λευτεριά του, καὶ σὰ νὰ μοῦ ἔλεγε μὲ ἀνθρώπινη φωνή:

—Λευτέρωσέ με καὶ μένα τὸ κηημένο! Γυρεύω τὴ λευτεριά μου. ὡς ἐλεημοσύνη!

Ἔστιξε ἡ καρδιά μου. Δύο δάκρυα χοντρὰ ἀνέβηκαν ἀπὸ τὴν καρδιά μου στὰ μάτια μου. Θέλησα νὰ θυμηθῶ ὅλα τὰ φονικὰ τοῦ σκλαβωμένου γερακιοῦ: πόσα πουλλιὰ ἄφησε χωρὶς μάννα, καὶ πόσες μάννες χωρὶς πουλλιά, καὶ πόσα πουλλιὰ χωρὶς ταίρι καὶ τὸ κυνήγημα τῆς πέρδικας ποῦ γλύτωσε ἀπὸ τρίχα, ἀλλὰ δὲ μπόρεσα ν' ἀντισταθῶ στὴν ἄφωνη φωνή, ποῦ μοῦ φώναζε:

—Λευτέρωσέ με κι' ἐμένα τὸ κηημένο! Δός μου τὴ λευτεριά μου, ὡς ἐλεημοσύνη!

Θυμήθηκα ὅτι εἶμαι κι' ἐγὼ δοῦλος, Σουλτάνου ραγιᾶς (1) καὶ ἤρθα στὴ θέση του.

Ξεκρέμασα καὶ τοῦ γερακιοῦ τὸ κλουβὶ καὶ τράβηξα ἴσια στὸ παράθυρο μὲ τὸ σπασμένο γυαλί....

—Ἀλλὰ... τί παω νὰ κάμω; (εἶπα μέσα μου). Ἀπ' ἐδῶ ἔφυγε ἡ πέρδικα, ν' ἀφήσω καὶ τὸ γεράκι, μπορεῖ νὰ τὴ φθάσῃ πουθενά....

Γυρίζω πρὸς τὸ παράθυρο. ποῦ ἀντίκρυζε κατὰ τὴ νοτιά, ὅλως διόλου ἀντίθετα πρὸς τὸ δρόμο τῆς πέρδικας. Ἀνοίγω τὸ παραθυρόφυλλο, ἀνοίγω καὶ τὴ θύρα τοῦ κλουβιοῦ, καὶ τοῦ δίνω δρόμο! Πάν! Ἀποχτησέ κι' αὐτὸ τὴν ποθητὴ λευτεριά! Ὥρα του καλὴ κι' αὐτουνοῦ!

Γυρίζοντας κρέμασα καὶ τοῦ γερακιοῦ τὸ κλουβὶ μὲ τὴ θύρα ἀνοιχτὴ, κοντὰ στ' ἀνοιχτὸ κλουβὶ τῆς πέρδικας. καὶ πῆγα νὰ κοιμηθῶ. Κοιμήθηκα σὰ στὸν Παράδεισο. Ὅλος μου ὁ ὕπνος εἶταν γεμᾶτος χρυσὰ ὄνειρα. Τέτοιον ὕπνο γλυκὸ δὲν ἔχω κάμει ποτέ.

Χ. Χριστοβασίλης.

(1) Ὡς γνωστὸν ὁ κ. Χρηστοβασίλης, συγγραφεὺς τοῦ παρόντος ψυχολογικωτάτου διηγήματος, κατάγεται ἐκ Σουλίου, ὅπερ εὑρίσκεται ὑπὸ τὸν ὀθωμανικὸν ζυγόν. Σημ. τῆς Δ.

Α. Γ. ΔΑΛΛΑΠΟΡΤΑ

ΤΑ ΠΑΡΕΡΓΑ

(Συνέχεια)

Κύριοι, εἶπε, πρὸς Θεοῦ, μὴ πλανᾶσθε. Ἀκούσατε δὲ καὶ ἐμὲ καὶ ἔπειτα κρίνετε.

Ὅπως ἡ Ἑλλὰς ἀναζήσῃ, ἀνάγκη, λέγει ὁ Δούκας ὀρθότατα, ἵνα ὁμιλήσῃ καὶ γράψῃ τὴν γλῶσσαν τοῦ Πλάτωνος. Κατὰ τὸ διάστημα τὸ πολυχρόνιον τῆς δουλείας, ἡ γλῶσσα τῶν Θεῶν ἐγένετο, τῷ ὄντι, ἀγνώριστος, διαφθαρεῖσα, ἐν βαρβαρισμοῖς καὶ σολοικισμοῖς. Οἱ Τοῦρκοι, οἱ Γάλλοι, οἱ Γενουήνσιοι, οἱ Ἐνετοί, οἱ Φλωρεντινοὶ διῆλθον τῆς ταλαίνης Ἑλλάδος, ὡς ἄνεμος καυστικός. Πῶς εἶναι ἤδη δυνατὸν αἱ ξενοκρατίαι ἐκεῖναι νὰ μὴ ἐπηρέασαν τὴν γλῶσσαν ἡμῶν, ἐνῷ μάλιστα μετὰ τὴν πτῶσιν τοῦ Βυζαντίου, ἀπεχώρουν οἱ διδάσκαλοι εἰς τὴν Ἑσπερίαν καὶ ἔμενε παρ' ἡμῖν ὁ χύδην λαός, οἱ χειρώνακτες καὶ οἱ γεωργοί, ὧν ἡ γλῶσσα, οὐδεμίαν θὰ εἶχε σημασίαν, ὡς ἐκ τῆς ἀμαθείας αὐτῶν καὶ τῆς ἀγροικίας. Ἐφθάρη, τοιουτοτρόπως, ἡ γλῶσσα καὶ μετετράπη εἰς ῥάκος, βαρβαρίζουσα, ἀνὰ πᾶσαν λέξιν καὶ σολοικίζουσα, ἀνὰ πᾶσαν περίοδον. Ἡ εὐγένεια τῶν λέξεων ἀπωλέσθη· ἡ σύνταξις ἐξέλιπε· καὶ περιῆλθεν ἡ γλῶσσα αὐτὴ τῶν Θεῶν εἰς ὅ,τι ἀγενὲς καὶ χυδαῖον. Τίς, ἤδη, ὤφειλε, πρὸ παντὸς ἄλλου, νὰ ᾖναι ἡ φροντὶς τῶν λογίων τοῦ ἡμετέρου ἔθνους; Τὸ εἶπεν ὁ Δούκας· καὶ οὐ μόνον ὁ Δούκας, ἀλλὰ καὶ ὁ Κοδρικᾶς, καὶ ὁ Μελέτιος, καὶ ὁ Βούλγαρης, καὶ ὁ Θεοτόκης, καὶ πάντες ὅσοι ἐννόησαν, ὅτι δὲν θὰ ἦτο δυνατὸν νὰ ὑπάρξῃ Ἑλλάς, ἄνευ γλώσσης. Ἐν τῇ ἑνότητι, τῷ ὄντι τῆς γλώσσης θὰ ἀνεύρισκέ τις τὴν ἑνότητα τῆς φυλῆς· καὶ τὸ γένος ἡμῶν θὰ ἐσώζετο ἀπὸ τῆς ἀπωλείας οὕτω. Ἀλλ' ἰδοὺ ὅτι, ἐνῷ ἕκαστος ἐκ τῶν πράγματι σοφῶν, ἐκπληκτος, ἤδη, θαυμάζει τὸν θησαυρόν, ἡμεῖς, ἐπὶ τοσοῦτον παραγνωρίζομεν αὐτόν, ὥστε καὶ νὰ προτιμῶμεν τῆς γλώσσης τῶν Θεῶν τὴν γλῶσσαν τοῦ κλέπτου. [Ἐκ τοῦ ἀκροατηρίου.] Δὲν ἐννοήσατε, διδάσκαλε, τί εἶπεν ὁ προλαλήσας. – Μὴ μὲ διακόπτετε.—[Ἱλαρότης ἐν τῷ ἀκροατηρίῳ.]

«Ζεῦ Θεέ! Θεῶν τε καὶ ἀνδρῶν ὁμοῦ, πάντων Βασιλεῦ!
«Ὦ Σὺ Μουσῶν, Χαρίτων, Ἀθηνᾶς, Ἀπόλλωνος γονεῦ
«Ἄθλων κόσμου ὑψίζυγε σταθμεῦ καὶ διανομεῦ!
«Ἐπίβλεψον, ἐπίβλεψον, καὶ ἴδε πλέον καὶ ἡμᾶς
«Ἂν καὶ ὑπάρχῃς Ζεὺς καὶ τὴν ἀρετὴν ἀληθῶς τιμᾷς.
«Εὔσπλαγχν' ἕως πότε; ἕως πότε πλῆθος συμφορῶν;
«Ἂς ἐπανακάμψῃ πλέον καὶ εἰς ἡμᾶς ὁ χρυσοῦς αἰών.
«Φθάνουν πλέον, ἀγκυλομῆτα Ζεῦ! Ἑλλήνων τὰ κακά.
«Ἐπίβλεψον, ἐξ Οὐρανοῦ, νεύσε σου εἰδε τοὺς λαμπρούς,
«Τοὺς τετεφρωμένους· φεῦ! λοιπὸν τί ἀργεῖς Ζεῦ! τοὺς κε-
«Ἄθλιοι! ἕως πότε; ἕως πότε νὺξ δυστυχιῶν; ρανούς;
«Ἂς ἐπαναλάμψῃ πάλιν καὶ ἡ ἠὼς τῶν εὐτυχιῶν·
«Βρόντησον, ὑψιβρεμέτ' ἐρίγδουπε! βρόντον τρομερόν.
«Ἐπίβλεψον, ἐπίβλεψον καὶ ἴδε πλέον καὶ ἡμᾶς,
«Ἂν καὶ ὑπάρχῃς Ζεὺς καὶ τὴν ἀρετὴν ἀληθῶς τιμᾷς».

Ἀκούετε;

Ἀκούετε, Κύριοι, τώρα τὴν ἁρμονίαν τοῦ ἀρχαϊκοῦ λόγου; Μόνον ὅστις δὲν θὰ εἶχε κλεισθῆσαν, θὰ ἠδύνατο ν' ἀμφισβητήσῃ τὸ *ὕψος καὶ τὴν χάριν τοῦ ἀρχαϊζοντος ἔργου*· καὶ μόνον δὲ ἡ *ἀμάθεια* καὶ ἡ *προλήψις* θὰ ἐθεώρουν αὐτὸ κατώτερον, τῶν ὅσων, παίζοντες ἔγραφον οἱ Ῥαγκαβεῖς, οἱ Τανταλίδαι καὶ οἱ Χρηστόπουλοι, ὅταν ἔψαλλον τὰ χυδαῖα ἐκεῖνα, ἃ ὁ προλαλήσας ἀνέφερεν.

Ἀλλὰ πρὸς τί τὰ πολλά; Θέλωμεν νὰ ἀναδειχθῶμεν ἐπάξιοι τῆς φύσεως ἡμῶν καὶ τῆς ἱστορίας; Ὁμιλήσωμεν καὶ γράψωμεν τὴν γλῶσσαν τοῦ Πλάτωνος. Ὅσα δὲ μᾶς εἶπεν ὁ ἀγορητὴς τῆς ἑσπέρας εἶναι κενὰ σημασίας, *νεφελοκοκκυγία* αὐτόχρημα. [Γέλως εἰς τὸ ἀκροατήριον.] Αἴ, Κύριοι, γελᾶτε· ἀλλ' αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς μου, τὸ βλέπετε, ἐλευκάνθησαν, ἐν τῇ σπουδῇ καὶ τῇ μελέτῃ τῶν ζητημάτων. Ἰδέτε, ἰδέτε τὴν πολιὰν κεφαλήν μου. [Εἷς ἐκ τοῦ ἀκροατηρίου] — Οἷα κεφαλὴ καὶ ἐγκέφαλον οὐκ ἔχει!—Σᾶς εὐχαριστῶ· παύω δὲ διδάσκων ὑμᾶς, διότι, ἐπὶ τέλους, οὐδεὶς ἐδῷ μὲ πληρόνει, ὅπως διδάσκω. Καὶ κατήρχτο τοῦ βήματος, ποδοκροτούμενος καὶ ἀποδοκιμαζόμενος.

Διεδέχετο δ' αὐτὸν ἕτερος, ὅστις ἦτο ἐκ τῶν καθηγητῶν τῆς *Σχολῆς τοῦ Γένους* καὶ ἀπήλαυε φήμην ἀνδρὸς ἐπιστήμονος: —Κύριοι, ἐκ τῶν προτέρων λέγω ὅτι ἀνήκω εἰς τὴν σχολὴν τοῦ ἀοιδίμου Κοραῆ. Ὡς καὶ ὁ Νεόφυτος Δούκας, ἠτένιζε καὶ οὗτος εἰς τὰς ἀρχαίας τῆς γλώσσης μορφάς, ἀλλ ὡμολόγει, ὅμως, ὅτι οὐ μόνον ἀπύμφορον, ἀλλὰ καὶ ἀνέφικτον ἦτο, τὸ νὰ ἀφιχθῇ τις καλπάζων καὶ ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ, ὡς εἰπεῖν, εἰς τὰς μορφὰς τὰς ἀρχαίας ἐκείνας. Κατ' οὐσίαν, τὰ δύο συστήματα ἦσαν, ὡς βλέπετε, σύμφωνα ἀλλὰ τὸ τοῦ Δούκα ἔβκινε, γοργῷ τῷ βήματι, ἐνῷ τὸ τοῦ Κοραῆ βραδέως. Φρονῶ, δέ, ὅτι ὁ Κοραῆς ἐσκέπτετο πρακτικώτερον διὰ τοῦτο καὶ ἐπλεόνασαν οἱ ὀπαδοί· καὶ ἡ γλῶσσα ἐβελτιώθη, διὰ τοῦ συστήματος ἐκείνου. Ἡ θεωρία, ἐν τούτοις, τοῦ ἀγορητοῦ τῆς ἑσπέρας, *προκειμένου, ἰδίως, περὶ τοῦ ποιητικοῦ λόγου*, μοὶ ἐφάνη σπουδαία. Χωνεύει ἀληθείας *ἀναντιρρήτους*· καὶ δεῖτα, σκέψεως πολλῆς ἐντεῦθεν· τῷ ὄντι, εἶναι *ἀναντίρρητον* ὅτι ἡ γλῶσσα τῆς ποιήσεως ὀφείλει νὰ ἦναι ἡ γλῶσσα ἡ ζῶσα· πρώτη δὲ ἀρετὴ παντὸς συγγραφέως ὀφείλει νὰ ἦναι ἡ *σαφήνεια*· μετὰ τὴν σαφήνειαν δὲ ἡ *εὐφράδεια*. Οὐδεμίαν δὲ ἔχουσι τῶν ἀρετῶν τούτων, ὅσοι ἀκρίτως, ἀναμιγνύουσι μετὰ τῶν ἀρχαίων ἰδιωτισμῶν τοὺς κοινούς, παράγοντες, οὕτω, τερατῶδες καὶ ἑρμαφρόδητόν τι, ὅπερ ἀποβαίνει οὐ μόνον ἀκατανόητον, ἀλλὰ καὶ ἀποπνέον ἀνυπόφορον ἀηδίαν.

Επιφυλάττομαι, Κύριοι, νὰ ἀνακοινώσω τὸ ἐξαγόμενον τῶν σκέψεών μου, εἰς προσεχῆ τινα συνεδρίασιν, ἀρκούμενος ἐπὶ τοῦ παρόντος, εἰς τὸ νὰ διακηρύξω, ὅτι ἡ θεωρία τοῦ ἀγορητοῦ τῆς ἑσπέρας χρήζει σκέψεως καὶ μελέτης πολλῆς. [Ὁ διδάσκαλος ἠκούσθη λέγων:] «Τίποτε ὁ εὐλογημένος δὲν μᾶς εἶπε». Κατελθόντα δὲ τοῦ βήματος διεδέχετο ὁ πρόεδρος, ὃν ἀνεπλήρου, ἤδη, ὁ ἀντιπρόεδρος. Φρονῶ, Κύριοι, καὶ ἐγὼ ὅτι δὲν θὰ ἦτο, τῷ ὄντι ὀρθόν, οἷον δήποτε σύστημα, ἐπιβάλλον *ἵνα παρὰ φύσιν ὁμιλῶμεν καὶ γράφωμεν*.

Εἰπόν τινες, αἱ λέξεις αἱ ἀρχαῖαι εἶναι *εὐγενεῖς*, ἐνῷ αἱ νέαι *ψυδαῖαι*. Δὲν μοὶ φαίνεται νὰ ἦναι τοῦτο ἀληθές. Δὲν εἶναι ἡ λέξις, ἀλλ' ὁ συγγραφεύς, ὅστις θὰ ἠδύνατο *νὰ ἔχῃ ἢ νὰ μὴ ἔχῃ εὐγένειαν*. Βλέπομεν, διὰ τοῦτο συγγραφεῖς ἐξόχους, παρὰ πάντων θαυμαζομένους, ἂν καὶ ἔγραψαν εἰς τὴν γλῶσσαν τὴν κοινήν· ἐνῷ βλέπομεν ἄλλους, οἵτινες ἀπέθησαν καὶ γελοῖοι, ἂν καὶ ἔγραψαν εἰς τὴν ἀρχαίαν, ἀττικίζοντες. Κατὰ μέρος τὰς

προλήψεις· καὶ ἐπιστήσωμεν, ἤδη, τὴν προσοχὴν εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τοῦ λαοῦ, ὅπερ θὰ κατορθωθῇ μόνον, ἐὰν ἡ γλῶσσα ἡ γραφομένη ἀποβῇ τοῖς πᾶσι καταληπτή. Πρὸς τοῦτο ἡ σύνταξις καὶ οἱ τύποι τῆς καθ' ἡμᾶς, πρέπει νὰ προτιμῶνται, εἰς πᾶσαν περίστασιν, ἐκείνων τῆς ἀρχαίας. Εἰς *ὅλους τοὺς αἰῶνας καὶ εἰς ὅλα τὰ ἔθνη, οἱ συγγραφεῖς ἔλαβον παρὰ τοῦ λαοῦ τὴν γλῶσσαν*—ὥστε, ἀνεφώνησεν ὁ διδάσκαλος: *γλῶσσα τῶν λογίων νὰ ἦναι ἡ τοῦ λαοῦ*; Τοῦτο λέγετε καὶ ὑμεῖς; — Ἐξ ἅπαντος· καθ' ὅσον, μάλιστα, ὀφείλομεν, ἐπαναλαμβάνω, νὰ με ριμνῶμεν περὶ τῆς διανοητικῆς καὶ τῆς *ἠθικῆς ἀναπτύξεως καὶ μορφώσεως τοῦ λαοῦ*, ὅστις ἀγνοεῖ τὴν ἀρχαίαν. Οἱ γράφοντες κατὰ τὸ σύστημα τοῦ Κοραῆ ἢ τοῦ Δούκα, ἀποτείνονται οὐχὶ εἰς τὸν λαόν, ἀλλ' εἰς κύκλον περιωρισμένον, ἀποτελοῦντες, οὕτω, φραγμὸν καὶ μεσότοιχον μεταξὺ τοῦ λαοῦ καὶ τῶν διδασκάλων. Ἡ γλῶσσα δὲν θὰ εἶχε, τότε, σκοπόν· διότι ὁ λαὸς θὰ ἔμενεν, ἐν τῷ σκότει. Παρατηρήσατε, Κύριοι, τὰ ἄλλα ἔθνη. Ὅστις ἔμαθεν ἐκεῖ τὴν ἀνάγνωσιν, θὰ ἠδύνατο εὐκόλως νὰ ἐννοῇ τὰ γραφόμενα, διότι μεταξὺ τῆς γλώσσης, τὴν ὁποίαν διδάσκει ἡ φύσις, καὶ τῆς γλώσσης τοῦ συγγραφέως. δὲν ὑπάρχει διαφορὰ γραμματικῆς καὶ συντάξεως· ὑπάρχει μόνον ὕφους διαφορά. Εἰς ἡμᾶς, ἀπ' ἐναντίας, καὶ αὐταὶ αἱ ἐφημερίδες, αἱ εἰδήσεις δημοσιεύουσαι, ἀποβαίνουσιν ἀκατάληπτοι εἰς τὸν *λαόν*, διὰ τὸν λόγον, ὅτι ἡ γλῶσσα αὐτῶν δὲν εἶναι ἐκείνη, τὴν ὁποίαν ἡ φύσις ἐδίδαξεν. Ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἡ σύνταξις καὶ οἱ γραμματικοὶ τύποι διαφέρουσιν, ἀλλὰ καὶ ἀφθονοῦσιν οὐχὶ αἱ κοιναὶ καὶ γνωσταὶ ἡμῖν λέξεις, ἀλλ' αἱ ἀσυνήθεις καὶ ἄγνωστοι. — Λέγετε γλῶσσα νὰ ἦναι ἡ τοῦ λαοῦ, ἀλλ' ὁ λαὸς εἶναι ἀμαθής, Κύριε, πρόεδρε. – Εἶναι. Καὶ ὁ Χρηστόπουλος καὶ ὁ Βηλαρᾶς καὶ ὁ Τανταλίδης καὶ ὁ Ῥαγκαβῆς καὶ οἱ ἄλλοι, οἵτινες δὲν ἦσαν ἀμαθεῖς, ἔγραψαν ἐν τούτοις εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ λαοῦ, ἀναδείξαντες αὐτὴν *ὡραίαν διὰ τῆς τέχνης*. Ἀλλὰ μήπως δὲν ἔγραψαν καὶ οἱ ἀρχαῖοι εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ λαοῦ; Εὐτυχῶς τὸ λέγει ὁ Πλάτων.—Ἔλα δὰ τώρα καὶ σεῖς κύριε πρόεδρε.— Ἀκούσατε, ἂν θέλετε (ἀναγινώσκει).

Κόραι Καραγκούνισαι.

Ἀλκ. «Οἶμαι ἔγωγε· ἀλλὰ γοῦν πολλὰ οἷοι τ' εἰσὶν (οἱ πολλοὶ) διδάσκειν σπουδαιότερα τοῦ πεττεύειν.

Σωκρ. Ποῖα ταῦτα;

Ἀλκ. Οἷον καὶ τὸ ἑλληνίζειν παρὰ τούτων ἔγωγε ἔμαθον· καὶ οὐκ ἂν ἔχοιμι ἐμαυτοῦ εἰπεῖν διδάσκαλον, ἀλλ' εἰς αὐτοὺς ἀναφέρω, οὓς σὺ φῂς οὐ σπουδαίους εἶναι διδασκάλους.

Σωκρ. Ἀλλ' ὦ γενναῖε, τούτου μὲν ἀγαθοὶ διδάσκαλοι οἱ πολλοί, καὶ δικαίως ἐπαινοῖντ' ἂν εἰς διδασκαλίαν.

Ἀλκ. Τί δή;

Σωκρ. Ὅτι ἔχουσι περὶ αὐτά, ἃ χρὴ τοὺς ἀγαθοὺς διδασκάλους ἔχειν.»

— Νά· αὐτὴ εἶναι γλῶσσα· καὶ λέγε μου τώρα, ὅτι ὁ Πλάτων ἔγραφε εἰς τὴν γλῶσσαν τοῦ λαοῦ. Πιστεύεις τοῦτο μὲ τὰ σωστά σου, κύριε πρόεδρε;

— Δὲν τὸ πιστεύω.

— Ἀλλὰ πρὸ ὀλίγου τοῦτο ἐλέγετε.

— Ἀπατᾶσθε, διδάσκαλε. Ἀνέγνωσα ἁπλῶς τὸν Πλάτωνα, διὰ νὰ σᾶς βεβαιώσω, ὅτι τὴν γλῶσσαν ὁ λαὸς τὴν διδάσκει.

— Κάτι ἄλλο ἐννοεῖ καὶ ὑμεῖς τὸν παρεξηγεῖτε.

— Ἀλλ' εἶσαι, φίλε μου, ἀνυπόφορος.

— Ἐγώ; Μήπως ἀνυπόφοροι εἶσθε, ὅσοι τολμᾶτε νὰ ἀμφισβητῆτε τὸ μεγαλεῖον τῆς ἀρχαίας, ὅπερ ἐσεβάσθησαν οἱ αἰῶνες. Τί μὲ κυττᾶτε;

— Κυττάζω, τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς σου, αἵτινες μοὶ ἀναπολοῦσιν εἰς τὴν μνήμην τὸν ἔξοχον περὶ γλώσσης διάλογον τοῦ ἐθνικοῦ ποιητοῦ μας. Ἐλευκάνθησαν αἱ τρίχες τῆς κεφαλῆς σου, ὡς τὸ εἶπες καὶ πρὸ ὀλίγου ὁ ἴδιος.

— Τί σχέσιν ἔχουσιν αἱ τρίχες, τώρα, τῆς κεφαλῆς μου μὲ τὸ ζήτημα περὶ γλώσσης.

— Πῶς δὲν ἔχουσιν; Ὁ χρόνος, ὅστις ἐλεύκανε τὰς τρίχας τῆς κεφαλῆς σου, φθείρει τὰ πάντα· καὶ θέλεις νὰ μὴ φθείρῃ τὴν γλῶσσαν;

— Ἀμὴ τοῦτο, εὐλογημένε, σᾶς λέγω καὶ ἐγώ, τόσην ὥραν, ὅτι ἡ γλῶσσα ἐφθάρη, ὑπὸ τὴν πολυχρόνιον δουλείαν. Τίνα δὲ εὐγένειαν θὰ εἶχεν ἤδη ἡ λέξις ἐφθαρμένη τυγχάνουσα;

— Σοὶ τὸ λέγει ὁ Σολωμός. Θὰ εἶχε τὴν εὐγένειαν, ἣν εἶχεν ἐν Ἰταλίᾳ πρὶν ἢ γράψῃ ὁ Δάντης· ἐν Ἀγγλίᾳ πρὶν ἢ γράψῃ ὁ Σέϊκσπηρ· ἐν Γερμανίᾳ πρὶν ἢ γράψῃ ὁ Γκαῖτε· ἐν Γαλλίᾳ πρὶν ἢ γράψῃ ὁ Ῥακίνας· ἐν Ἑλλάδι πρὶν ἢ γράψῃ ὁ Ὅμηρος.

— Τὸ κατ' ἐμὲ εὔχομαι ν' ἀναστηθῇ ἡ ἀρχαία, καὶ λέγετε σεῖς ὅ,τι θέλετε.

— Ἐγώ, διδάσκαλε, εὔχομαι, ἵνα ἐν Ἑλλάδι πλη-

θύνη ἡ γνῶσις· καὶ θὰ πληθύνῃ, ὅταν ὁ λαὸς θὰ ἠδύνατο νὰ ἐννοῇ τὰ γραφόμενα.

Ἀλλ' ὁ διάλογος παρετείνετο καὶ ἤρξατο χασμώμενος ὁ ἀκροατής, ὅτε ὁ ἀγορητὴς τῆς ἑσπέρας, λαβὼν καὶ αὖθις τὸν λόγον, ἀνήρχετο εἰς τὸ βῆμα, προβὰς εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν θεωριῶν αὐτοῦ, ὡς ἑξῆς : (ἕπεται)

ΠΩΣ ΕΡΓΑΖΟΝΤΑΙ ΤΑ ΦΥΤΑ

Ἡ ζωὴ τῶν φυτῶν δὲν εἶνε ὀλιγώτερον ἀξιοθαύμαστος καὶ μυστηριώδης τῆς ζωῆς τῶν ζῴων, ἂν καὶ ὑπάρχουσι διαφοραὶ μεταξὺ τῶν δύο τούτων.

Τὰ φυτὰ ζῶσιν, αὐξάνουσι, τρέφονται, ἀναπνέουσιν, ἐργάζονται καὶ κοιμῶνται, ὡς καὶ τὰ ζῷα ὄχι ὅμως καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον. Τὰ φυτὰ — λέγων δὲ φυτὰ ἐννοῶ τὰ χόρτα, τοὺς θάμνους, τὰ δένδρα, ἐν γένει πάντα τὰ φυόμενα εἰς τοὺς κήπους καὶ τοὺς ἀγροὺς — λαμβάνουσι τὴν τροφήν των οὐχὶ διὰ μιᾶς μόνον ὁδοῦ. Διὰ τῶν ριζῶν των ἀπομυζῶσιν ὑγρὰ ἐκ τῆς γῆς. Οὐχὶ δῆλά δὴ ὕδωρ καθαρόν, ἀλλὰ ὕδωρ, ὅπερ ἐν ὑγρᾷ καταστάσει περιέχει διαφόρους οὐσίας, ἃς διελθὸν διάφορα στρώματα τῆς γῆς διέλυσε καὶ παρέλαβε μεθ' ἑαυτοῦ. Ἡ ὑγρὰ αὕτη τροφὴ ἀνέρχεται βραδέως διὰ τῶν λεπτῶν σωλήνων τοῦ κορμοῦ ἢ τοῦ βλαστοῦ, ἔπειτα δὲ ἐξαπλοῦται δι' ἀπειραρίθμων μικρο.άτων ἀγγείων — ὁμοίων πρὸς τὰ τριχοειδῆ ἀγγεῖα τοῦ ἀνθρωπίνου σώματος — ἕως ὅτου φθάσῃ εἰς τὰς φλέβας τῶν φύλλων. Ἐνταῦθα συμβαίνει μὲ τὸν χυμὸν τοῦ φυτοῦ περίπου τὸ αὐτὸ φαινόμενον ὅπερ παρατηροῦμεν εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὅταν τὸ αἷμα αὐτοῦ φθάσῃ εἰς τοὺς πνεύμονας ἢ εἰς τὰ ἀγγεῖα τὰ εὑρισκόμενα ἀκριβῶς κάτωθεν τῆς ἐπιδερμίδος, εἴτε ἐντὸς ἀγγείων τοσοῦτον λεπτῶν καὶ τρυφερῶν, ὥστε καὶ ἀέριον δύναται νὰ διεισδύσῃ δι' αὐτῶν. καὶ διὰ τοῦτο ὁ χυμὸς ἔρχεται εἰς ἐπαφὴν μετὰ τοῦ ἐξωτερικοῦ ἀέρος. Ὁ χυμὸς τῶν φυτῶν ἐκτίθεται ὄχι μόνον εἰς τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ἀέρος ἀλλὰ καὶ τοῦ φωτός, ὅπερ δὲν συμβαίνει καὶ εἰς τοὺς πνεύμονας τοῦ ἀνθρώπου. Τὰ φύλλα τοῦ φυτοῦ συχνάκις καὶ ὀρθῶς καλοῦνται πνεύμονες αὐτοῦ. Ὅταν ὁ χυμὸς φθάσῃ εἰς τὰ πράσινα φύλλα γίνεται ἐν μέρει σουδαιοτάτη μεταβολὴ ἐν αὐτῷ· ἡ μεταβολὴ αὕτη ἀρχίζει πιθανῶς καθ' ὁδόν, ὅτε ὁ χυμὸς ἀνέρχεται εἰς τὸν κορμὸν καὶ τοὺς κλάδους, τελειόνει δὲ εἰς τὰ φύλλα. Μεταβολή τις γίνεται πάντοτε, οὐδέποτε ὅμως ἡ αὐτή. Διότι ὅταν ὁ χυμὸς διέλθῃ διὰ τῶν λεπτῶν φλεβῶν τῶν φύλλων, καὶ ἀρχίζῃ νὰ κατέρχηται πάλιν διὰ τῶν διαφόρων κλάδων εἰς τὸν κορμόν, δὲν εἶνε πλέον τὸ αὐτὸ ὑγρόν, ὅπερ κατ' ἀρχὰς ἀνῆλθε διὰ τῶν ριζῶν εἰς τὸν κορμόν· μεταβάλλεται ἀναλόγως τοῦ εἴδους τοῦ δένδρου. Εἰς τοῦτο μὲν τὸ δένδρον ἔγεινε γλυκὺς ὡς σάκχαρον, εἰς ἐκεῖνο δὲ ὄξινος, εἰς τρίτον δὲ κολλώδης ὡς κόμμι. Εἰς τινα φυτὰ εἶνε ὁ χυμὸς οὗτος ὠφέλιμος εἰς τὴν ὑγείαν τοῦ ἀνθρώπου καὶ θρεπτικός, εἰς ἄλλα πάλιν εἶνε δριμὺ δηλητήριον. Πῶς κατορθοῦνται τὰ διάφορα ταῦτα ἀποτελέσματα οὐδεὶς ἄνθρωπος δύναται νὰ ἐξηγήσῃ. Φυτά τινα εὐδοκιμοῦσι μόνον εἰς ὡρισμένον ἔδαφος, βεβαίως, διότι ἡ ὡρισμένη τροφή, ἧς ἔχουσιν ἀνάγκην δύναται νὰ ληφθῇ μόνον ἀπὸ ἐδάφους ἰδίας ποιότητος. Ἕκαστον ἰδιαίτερον εἶδος φυτοῦ ὅπου καὶ ἂν βλαστήσῃ, ἀποκρίνει πάντοτε τὸν αὐτὸν χυμόν· π. χ. ὁ δηλητηριώδης στρύχνος εἰς οἱονδήποτε ἔδαφος ἢ κλῖμα φυτευθῇ δὲν εἶνε δυνατὸν νὰ κατορθωθῇ νὰ παραγάγῃ χυμὸν ἀβλαβῆ σακχαρώδη. Ἡ πορτοκαλλέα οὐδέποτε παράγει χυμὸν λεμονέας, τὸ δὲ κομμιοφόρον δένδρον ἀείποτε παράγει κόμμι.

Ἡ μυστηριώδης δύναμις, ἣν καλοῦμεν ζωὴν κυριαρχεῖ ἐπὶ τῆς ὑπάρξεως τῶν φυτῶν. Περιορίζει τό τε σχῆμα καὶ τὸ εἶδος τῆς βλαστήσεως, ἀναγκάζει τὰ φυτὰ νὰ περιφρονῶσιν οὐσίας τινάς, νὰ ἐκλέγωσι δὲ ἄλλας, μεταχειρίζεται δὲ τὴν ἐκλεχθεῖσαν ὕλην καθ' ὡρισμένον τρόπον. Διατί καὶ πῶς ἕκαστον φυτὸν ἔχει τὸν ἴδιόν του τρόπον καὶ οὐχὶ ἄλλον, δὲν δυνάμεθα νὰ ἐξηγήσωμεν. Διάφορα χαρακτηριστικὰ σημεῖα εἶνε ἐντετυπωμένα ἐν αὐτῷ καὶ ἐργάζεται ἐν συμφωνίᾳ πρὸς αὐτά. Τοῦτο μόνον γνωρίζομεν, ἀλλὰ καὶ τούτου οὐδεμία ἐξήγησις εἶνε. Ὁ κηπουρὸς δύναται νὰ μεταβάλλῃ ὀλίγον τὴν φυσικὴν ταύτην τάσιν διὰ τῆς καλλιεργείας, ἀλλ' ἡ δύναμίς του εἶνε λίαν περιωρισμένη. Ὅ,τι καὶ ἂν κάμῃ, ὁ δηλητηριώδης στρύχνος μένει στρύχνος, ἡ δὲ πορτοκαλλέα δὲν μεταβάλλεται εἰς συκῆν.

Τὰ φυτὰ πορίζονται τὴν τροφήν των οὐ μόνον διὰ τῶν ριζῶν, ἀλλὰ καὶ διὰ τῶν φύλλων. Τὰ φύλλα εἶνε τρόπον τινὰ τέλειον χημεῖον ἔχον καὶ τὰς λεπτοτάτας σκευασίας πρὸς κατασκευὴν τῶν διαφορωτάτων χυμῶν ἐξ ἀκατεργάστου ὕλης· ἀλλ' ὀφείλουσιν ὅμως νὰ ἐκτελέσωσι καὶ ἄλλην ἐργασίαν, ἥτις ἔχει σπουδαιοτάτην σημασίαν ὡς πρὸς σύμπαν τὸ ἀνθρώπινον γένος· παρασκευάζουσι δῆλα δὴ τὸ ὀξυγόνον, βελτιώνουσι τὸν ἀέρα τὸν ὁποῖον οἱ ἄνθρωποι, τὰ ζῷα καὶ διάφοροι καιόμεναι οὐσίαι διηνεκῶς καταστρέφουσι. Τὰ φύλλα τῶν φυτῶν κέκτηνται τὴν ἰδιότητα νὰ ἀπομυζῶσιν ἐκ τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος τὸ ἀνθρακικὸν ὀξύ, τὸ ὁποῖον μετὰ ταῦτα χρησιμοποιοῦσι πρὸς ὄφελος τοῦ φυτοῦ. Ἕκαστον φυτὸν ἵνα αὐξήσῃ ἔχει χρείαν ὡρισμένης ποσότητος ἀνθρακικοῦ ὀξέος, διότι καὶ τὰ φυτὰ ὡς καὶ ὁ ἄνθρωπος συνίστανται ἐξ ἄνθρακος. Μέρος αὐτοῦ λαμβάνουσιν ἐκ τῆς γῆς διὰ τῶν ριζῶν των, τὸ μέγιστον ὅμως μέρος ἀφαιροῦσιν ἐκ τοῦ ἀέρος διὰ τῶν φύλλων. Εἰς τοὺς ἀνθρώπους ὡς καὶ εἰς τὰ ζῷα εἶνε ὁ ἄνθραξ ἀπαραίτητος ὅρος πρὸς αὔξησιν. Ὁ ἄνθρωπος ὅμως δὲν δύναται νὰ πορισθῇ τὸν ἄνθρακα κατ' εὐθεῖαν ἐκ τῆς ἀτμοσφαίρας. Λαμβάνει ὅμως τὸ εἰς αὐτὸν ὡρισμένον μέρος δι' ἄλλου τρόπου. Δῆλα δὴ δι' αὐτῶν τῶν φυτῶν, ἅτινα παραλαμβάνουσιν ἐν ἑαυτοῖς τὸν ἄνθρακα καὶ τὸν παρασκευάζουσι καταλλήλως πρὸς χρῆσίν του. Ὁσάκις ὁ ἄνθρωπος τρώγει φυτικὰς οὐσίας ἢ κρέας ζῴων τρεφομένων ἐκ φυτῶν, εἰσάγει εἰς τὸν ὀργανισμόν του ἄνθρακα, ὃν τὰ φυτὰ παρεσκεύασαν πρὸς ἰδίαν αὐτοῦ χρῆσιν.

Γνωρίζομεν ἤδη ὅτι κατὰ τὴν ἀναπνοὴν τῶν ζῴων συμβαίνει τὸ αὐτὸ φαινόμενον τὸ ὁποῖον γίνεται καὶ κατὰ τὴν καῦσιν ἄνθρακος ἢ ξύλου. Τὰ ζῷα ἐνεργοῦσιν ἐργασίαν καλουμένην ὀξειδίωσιν. Ὑπὸ ὡρισμένην θερμοκρασίαν ἑνοῦσι μέρος τοῦ ἐν αὐτοῖς ἐνυπάρχοντος ἄνθρακος μετὰ τοῦ ὀξυγόνου τῆς ἀτμοσφαίρας, καὶ ἐκπέμπουσιν ἀνθρακικὸν ὀξύ, ἐνῷ τά μικρὰ καὶ τὰ μεγάλα φυτὰ τῆς γῆς ἐκτελοῦσιν ἀντίθετον ἐργασίαν διὰ τῶν φύλλων των. Παραλαμβάνουσι τὸ ὁλονὲν πολλαπλασιαζόμενον ἀνθρακικὸν ὀξύ, ὅπερ ἀπειλεῖ νὰ καταλάβῃ ὁλόκληρον τὸν ὠκεανὸν τῆς ἀτμοσφαίρας καὶ νὰ ἀποπνίξῃ πᾶσαν ζῶσαν ὕπαρξιν· διὰ τοῦ ἡλιακοῦ φωτὸς ἀποχωρίζουσι τὸν ἄνθρακα ἀπὸ τοῦ ὀξυγόνου, κρατοῦσι τὸν πρῶτον καὶ τὸν φέρουν διὰ τῶν μακρῶν των ἀγγείων, ἵνα βοηθήσωσωσι τὴν ἰδίαν αὐτῶν αὔξησιν. Τὸ ὀξυγόνον, ἐλευθερωθὲν ἀπὸ τῆς μετὰ τοῦ ἄνθρακος ἑνώσεώς του, χύνεται πάλιν ζωογόνον εἰς τὴν ἀτμόσφαιραν, ἥτις οὕτω καθίσταται κατάλληλος πρὸς ἀναπνοὴν τοῦ ἀνθρώπου.

Αὕτη λοιπὸν εἶνε ἡ μεγάλη διαφορὰ μεταξὺ ζῴων καὶ φυτῶν.

Ἂς φανταστῶμεν δωμάτιον κλειστόν, ἐν ᾧ εὑρίσκονται διάφοροι ἄνθρωποι, εἰς τὸ βάθος δὲ τοῦ παραθύρου ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ ἡλίου διάφορα φυτά. Ἕκαστον ἄτομον ἀφαιρεῖ ἀπὸ τὸν ἀέρα ὡρισμένον ποσὸν ὀξυγόνου, ἀποδίδον μέγα ποσὸν ἀνθρακικοῦ ὀξέος· τοὐναντίον δὲ ἕκαστον φυτὸν ἀφαιρεῖ ἀνθρακικὸν ὀξὺ καὶ ἀποδίδει ὀξυγόνον. Ἐὰν οἱ ἐν τῷ δωματίῳ ἄνθρωποι εὑρίσκωνται εἰς ἀναλογίαν πρὸς τὰ φυτά, ἐὰν τὰ φυτὰ ταῦτα ἦνε ὑγιὰ καὶ δὲν στερῶνται ἡλιακοῦ φωτός, τότε δὲν ὑπάρχει καὶ φόβος νὰ πλεονάσῃ τὸ ἐν τῷ δωματίῳ ἀνθρακικὸν ὀξύ, διότι μὲ τὴν αὐτὴν ταχύτητα μὲ τὴν ὁποίαν οἱ ἄνθρωποι ἀποπνέουν τὸ ἀνθρακικὸν ὀξύ, μὲ τὴν αὐτὴν τὸ εἰσπνέουν καὶ τὰ φυτὰ ἀποδίδοντα ταυτοχρόνως ὀξυγόνον. Ἡ τοιαύτη ἀνταλλαγὴ δύναται μόνον ἐν καιρῷ ἡμέρας νὰ γίνῃ, διότι τὰ φύλλα ἐκτελοῦσι τὴν ἐργασίαν ταύτην μόνον διὰ τοῦ ἡλιακοῦ φωτός. Εἶνε δὲ τοῦτο τόσον ἀπαραίτητος ὅρος, ὥστε τινὲς λέγουσιν ὅτι τὰ φυτὰ συνίστανται ἐξ ἄνθρακος καὶ ἡλιακοῦ φωτός, οἱ δὲ γαιάνθρακες καιόμενοι ἐκπέμπουσι τὴν θερμότητα, ἣν πρὸ χιλιάδων ἐτῶν ἐναποθήκευσαν. Πρὸ ὀλίγου ἀκόμη καιροῦ διϊσχυρίζοντο, ὅτι ἐνῷ οἱ ἄνθρωποι εἰσπνέουν τὸ ὀξυγόνον, τὰ φυτὰ εἰσπνέουσι ἀνθρακικὸν ὀξύ. Τὴν σήμερον ὅμως οἱ ἐπιστήμονες θεωροῦσι τὴν λειτουργίαν ταύτην οὐχὶ ὡς ἀναπνοήν, ἀλλὰ ὡς χώνευσιν τῶν φυτῶν. Ἐνῷ λοιπὸν τὰ φύλλα λειτουργοῦσιν ὡς πνεύμονες, ἐκθέτοντα ὀν χυμόν, ἤτοι τὸ αἷμα τοῦ φυτοῦ εἰς τὴν ἐπίδρασιν τῆς ἐξωτερικῆς ἀτμοσφαίρας, ταυτοχρόνως ἐκτελοῦσι καὶ τὴν ἐργασίαν τοῦ στομάχου, διότι χωνεύουσι τὴν ἐκ τοῦ ἀέρος ληφθεῖσαν τροφήν. Τὰ φυτὰ ἀναπνέουσι καὶ πρέπει ν' ἀναπνέωσιν ὅπως καὶ τὰ ζῷα, ἐνόσῳ ζῶσι καὶ αὐξάνουσι διαρκούσης καὶ τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτός. Τὰ φυτὰ καθὼς καὶ τὰ ζῷα ἔχουσι χρείαν τοῦ ὀξυγόνου. Εἰσπνέουσιν ὡς ἡμεῖς τὸν ἀέρα, ἡ δὲ ἐργασία αὕτη γίνεται διηνεκῶς. Ἡ χώνευσις ὅμως παύει καθ' ὅλην τὴν νύκτα διότι τὰ φύλλα χωνεύουσι μόνον διὰ τῆς παρουσίας τοῦ ἡλιακοῦ φωτός. Ἡ ἀναπνοὴ τῶν φυτῶν εἶνε φαινόμενον λίαν ὅμοιον πρὸς τὴν ἀναπνοὴν τῶν ζῴων, χώνευσιν δὲ τῶν φυτῶν καλοῦμεν τὴν ἐργασίαν τῶν φύλλων. Ὅτι τὰ φυτὰ ἀποδίδουσιν ὀξυγόνον μὲν διαρκούσης τῆς ἡμέρας, ἀνθρακικὸν δὲ ὀξὺ διαρκούσης τῆς νυκτὸς εἶνε πρᾶγμα γνωστόν· διότι τὴν νύκτα, ὅταν ἕνεκα ἐλλείψεως τοῦ ἡλιακοῦ φωτὸς παύσῃ ἡ χώνευσις νὰ γίνηται, τὰ φυτὰ ἀποδίδουσιν ἀνθρακικὸν ὀξύ. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον εἶνε ἐπιβλαβὲς εἰς τὴν ὑγίειαν νὰ ἔχωμεν φυτὰ ἐν καιρῷ νυκτὸς εἰς τὰ δωμάτια τοῦ ὕπνου.

Ὅπως δήποτε καὶ ἂν ἐξηγήσωμεν τὰ φαινόμενα τῆς φυτικῆς ζωῆς, περὶ τούτου δὲν ὑπάρχει οὐδεμία ἀμφιβολία, ὅτι δῆλά δὴ τὰ πράσινα φύλλα ἐκτελοῦσιν ἐπὶ τῆς γῆς τὸ μέγα ἔργον τοῦ καθαρισμοῦ τοῦ ἀέρος.

Εἰς τὰ βόρεια κλίματα ἐκτελεῖται ἡ ἐργασία αὕτη μετὰ μεγάλων διακοπῶν, ἐνῷ εἰς τὰ νοτιώτερα κλίματα καὶ εἰς τὰς μεταξὺ τῶν τροπικῶν χώρας ἐκτελεῖται ὑπὸ τῶν πλουσίων φυτειῶν σχεδὸν ἄνευ διακοπῆς ἐνόσῳ ὁ ἥλιος φαίνεται ὑπὲρ τὸν ὁρίζοντα. Ἐκεῖ λοιπὸν παρασκευάζεται τὸ μέγα ἀντιδραστήριον τῆς καύσεως τοῦ ἀνθρακος καὶ τῆς ἀναπνοῆς τῶν ζῴων καὶ λαμβάνεται φροντὶς περὶ τῆς ζωῆς τοῦ ἀνθρώπου διὰ τοῦ καθαρισμοῦ τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρος. (ρ. Β.)

ΚΙΝΕΖΙΚΑ ΧΡΗΜΑΤΑ

Ἐν Κίνᾳ κόπτεται ἓν μόνον εἶδος νομίσματος, ὁ *τσὲν*. Τὸ ἄθλιον τοῦτο νόμισμα συνίσταται ἐκ κράματος χαλκοῦ καὶ ψευδαργύρου. ἔχει ἐν τῷ μέσῳ τετραγωνον ὀπὴν διὰ νὰ ἐξαρτῶνται ἀνὰ 500 - 1000 *τσὲν* ἐκ νήματος. Ὁ *τσὲν* ἀντιπροσωπεύει τὸ τρίτον μόλις τῆς ἀξίας ἑνὸς λεπτοῦ, οὕτως ὥστε 256 τσὲν ἀποτελοῦσιν μίαν μάρκαν, ἓν φράγκον περίπου. Αργυρᾶ Σινικὰ χρήματα ὑπάρχουσι μόνον ἐν μορφῇ πλίνθων ἢ μετάλλου χυθέντος εἰς σχήματα. τὰ ὁποῖα λαμβάνονται καὶ δίδονται κατὰ τὸ βάρος, καὶ ἀπὸ τῶν ὁποίων κόπτονται κατὰ χρείαν μικρότερα ἢ μεγαλείτερα τεμάχια. Ἡ μονὰς βάρους τοῦ ἀργύρου τούτου εἶνε μία κινεζικὴ οὐγγία ἢ «λὰν» ($^1/_{16}$ τῆς κινεζικῆς λίτρας). Τὰ εἰς σχήματα ζυγίζουσι 5, 10 ἢ 50 λάν, ἀπὸ τῶν ὁποίων χρείας τυχούσης πρέπει νὰ ἀποκοπῇ μετὰ κόπου καὶ ζυγισθῇ τεμάχιον ἀξίας ἑνὸς λὰν κτλ. Πρὸς ζύγισιν μεταχειρίζονται πλάστιγγα (ανάλογον τῆς παρ' ἡμῖν παλάντζας ἐξηρτημένην ἀπὸ τοῦ ἄκρου ῥαβδίου· εἰς τὸ ἄλλο δὲ ἄκρον ἐξαρτᾶται βάρος ἀπὸ νήματος, ὅπερ σύρεται δεξιᾷ καὶ ἀριστερᾷ ἐπὶ τοῦ δι' ἀριθμῶν κεκαλυμμένου ῥαβδίου, ἕως ὅτου ἡ δια τοῦ ἀριθμοῦ καὶ νήματος ἐπιτευχθεῖσα ἰσορροπία δείξῃ τὸ βάρος τοῦ ἀντικειμένου. Ἡ δυσχέρεια τῶν χρημάτων τούτων αὐξάνει ἀκόμη ὑπὸ διαφόρους περιστάσεις, πρὸ πάντων ἐκ τῆς διαφορᾶς τοῦ βάρους εἰς ὅλον τὸ κράτος. Ἡ ἀξία ἑνὸς λὰν ἀργύρου εἰς χαλκονομίσματα, ἀλλάζει ὄχι μόνον ἀπὸ πόλεως εἰς πόλιν, ἀλλὰ καὶ ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ πόλει ἀπὸ μηνὸς εἰς μῆνα, ἐνίοτε δὲ καὶ ἀπὸ ἑβδομάδος εἰς ἑβδομάδα. Τὸν Ἀπρίλιον τοῦ ἔτους 1894 ἔλαβον ἐν Λαν-τσοῦ ἀντὶ ἑνὸς λὰν ἄργυρον 1430 τσέν, ἐν Τουμυν-τσὲ 1300, ἐν Μαγγ-τσὲν 1490, ἐν Τσινουφὰγγ 1405, ἐν Καν-τσοῦ, 1360, ἐν Σου-τσοῦ τέλος 1320, ἐνῷ ἐν τῇ αὐτῇ πόλει μίαν ἑβδομάδα κατόπιν ἔλαβον ἀντὶ 1320 ἤδη 1380 τσχέν, καὶ εἰς τὸ ἴδιον μέρος ἀντήλλαξα ἑνὸς λὰν ἄργυρον μὲ 1430 τσχέν, ἀλλὰ μόλις τὸν Μάϊον· τὸν Αὔγουστον ἡ ἀξία εἶχε κατέλθῃ εἰς 1415, ἀνῆλθε ὅμως περὶ τὸ τέλος τοῦ μηνὸς εἰς 1435 καὶ ἔφθασε τὸν Σεπτέμβριον ἕως 1435 καὶ τέλος 1440 τσχέν.

Ἐπίσης διάφορος εἶνε ὁ ἀριθμὸς τῶν τσχέν, οἵτινες λογαριάζονται ὡς μία «ἑκατοντάς»· διότι λογαριάζονται πότε 94, πότε 90, πότε 88, 86 ἐνίοτε καὶ 80 καὶ ἀκόμη ὀλιγώτεροι ὡς πλήρης ἑκατοντάς. Οὕτω μοὶ ἐπλήρωσαν ἐν Χα-νοῦ (Αὔγ. 1894) μόνον 58 τσχὲν ἀντὶ τοῦ τακτικοῦ ἀριθμοῦ, ὅπερ εἰς μίαν οὐγγίαν ἀργύρου μοὶ ἔφερε ζημίαν 840 τσχέν. Ἡ διαφορὰ αὕτη τῆς κανονικῆς καὶ πραγματικῆς ἀξίας τοῦ ἀργύρου πρέπει νὰ ὑπολογισθῇ ἀκριβῶς εἰς ἑκάστην ἀγορὰν καὶ πώλησιν, ἐὰν δὲν θέλῃ τις νὰ ἐξαπατηθῇ ὑπὸ τῶν πονηρῶν Κινέζων. Ἄλλως καὶ ἐν ἀκριβεῖ γνώσει τῆς τιμῆς τοῦ νομίσματος ἐξαπατᾶταί τις ἐν ἑκάστῃ πόλει καὶ ὑφ' ἑκάστου υἱοῦ τοῦ «Οὐρανίου Κράτους». Μία ἐκ τῶν μᾶλλον πρωτοτύπων καὶ φανερωτάτων καὶ σχεδὸν καθιερωμένων ἀπατῶν εἶνε ἡ τῶν κιβδήλων νομισμάτων. Καθότι ὑπάρχουσι κί-

βδηλα χαλκονομίσματα, ἅτινα εἶνε μικρότερα καὶ λεπτότερα τοῦ νομίμου τσχέν, καὶ ὅμως κυκλοφοροῦσι εἴς τινα μέρη, εἰς ἄλλα δὲ οὐδόλως ἀναγνωρίζονται. Ὁ νόμος ἀπαγορεύει μὲν τὸ ὕποπτον νόμισμα, ἀλλ' ὅμως δὲν τὸ καταδιώκει. Εἶνε ἐλεύθερον, ἀλλ' ἐλεύθερον ὑπὸ διπλῆν σημασίαν· ὁ ἀργυραμοιβὸς δύναται νὰ τὸ ἀποποιηθῇ ὡς κίβδηλον, ἀλλὰ καὶ νὰ τὸ δώσῃ ἀτιμωρητεὶ ὁσάκις θελήσῃ.

Χαρτονομίσματα τοῦ Κράτους δὲν ὑπάρχουσιν ἐν Κίνᾳ, ἀλλ' ἑκάστη πόλις ἔχει ἰδιαιτέρας τραπέζας καὶ ἀργυραμοιβεῖα καὶ ἕκαστος μεγαλέμπορος ἰδιαίτερα πιστωτικὰ γράμματια ἀξίας 500 – 100 τσχέν, ἅτινα ὅμως κυκλοφοροῦσιν ἐν τῇ ἰδίᾳ πόλει καὶ τοῖς περιχώροις αὐτῆς.

Εἰς τοὺς ξένους δὲν συμβουλεύω νὰ δέχωνται τὰ χαρτία ταῦτα, διότι πολλάκις οἱ οἶκοι οἵτινες τὰ ἐξέδωκαν δὲν ὑπάρχουσι πρὸ πολλοῦ πλέον.

Ὁ χάριν ἐρευνῶν ταξειδεύων ἀναγκάζεται νὰ ἐπιβαρύνηται μὲ ἀργυρᾶς πλίνθους καὶ ἔτι περισσότερα χαλκονομίσματα μ' ὅλην τὴν λάσπην καὶ τὴν ἄμμον, διὰ μέσου τῶν ἐρήμων καὶ ὑπεράνω τῶν ὀρέων, διότι τὸν ἄργυρον μόνον εἰς τὰς πόλεις καὶ τὰ μεγάλα χωρία δύναταί τις νὰ ἀλλάξῃ, ἐνῷ νὰ ἀγοράσῃ δύναταί τις καὶ ἐν τῷ μεταξύ. Ὁ μέσος ὅρος τοῦ ἐξόδου πρὸς διατροφὴν ἵππου, ἡμιόνου ἢ καμήλου περιλαμβάνει 200 τσχὲν καθ' ἑκάστην, δι' ἕνα ἄνθρωπον 50 — 100 τσχέν· ἐὰν ἔχῃ τις καραβάνιον ἐξ 8 ζῴων καὶ 4 ἀνθρώπων χρειάζεται καθ' ἑκάστην 1800 ἕως 2000 τσχέν, ὥστε πρέπει νὰ φέρῃ μεθ' ἑαυτοῦ 10, 15, ἕως 20 χιλιάδας τοιούτων χαλκονομισμάτων, ἅτινα ἔχουσι βάρος ἑκατολίτρων.

Ἄρά γε θὰ διαρκέσῃ ἐπὶ πολὺ ἡ κατάστασις αὕτη ἐν Κίνᾳ; κατὰ τὸ φαινόμενον ἐνόσῳ ἡ Κίνα μένει Κίνα καὶ ἐν τῷ ἀποκλεισμῷ 4000 ἐτῶν, καὶ ἐξακολουθεῖ φυτοζωοῦσα ἐν αὐταρεσκείᾳ τετράκις χιλιοστῇ. Ὅταν ὅμως τὰ ἱστορικὰ τείχη κρημνισθῶσι, καὶ ἀνοιχθῶσιν αἱ πύλαι εἰς τὸν πολιτισμὸν τῆς δύσεως, τότε δέον σὺν τῷ ἐλαττώματι τοῦ καπνίζειν ὄπιον νὰ ἐξαφανισθῇ καὶ τὸ παλαιὸν χρηματικὸν σύστημα. (ρ. μ.)

Τὸ βαθύτατον τμῆμα τῆς Γῆς εὑρίσκεται ἐν τῇ χώρᾳ Paruschowitz παρὰ τὸ Ῥύβνικον τῆς ἄνω Σιλεσίας καὶ φέρει τὸ ὄνομα «Paruschowitz S.» πρὸς διάκρισιν πολλῶν ἄλλων γεωτρημάτων, ἅτινα, ἐν τῇ αὐτῇ χώρᾳ ἐγένοντο πρὸς ἀνεύρεσιν κοιτῶν λιθάνθρακος καὶ πρὸς ἔρευναν τῶν γεωλογικῶν συνθηκῶν τούτων. Τὸ γεώτρημα ἔφθασε μέχρι βάθους 2003, 34 μέτρων τοῦτο ὑπερβὰν κατὰ μέτρα 254,94 τὸ τέως βαθύτατον γεώτρημα, τοῦ Schladebach (παρὰ τὸ Νερσεβοῦργον ἐν τῷ Πρωσσικῷ νομῷ τῆς Σαξωνίας (ὅπερ ἔχει βάθος 1748,40 μ. Σημειωτέον ἐν τούτοις ὅτι τὸ μὲν γεώτρημα τοῦ Paruschewitz κεῖται 254 μ., τὸ τοῦ Schladebach μόνον 102 μ. ὑπὲρ τὸ κανονικὸν μηδέν, οὕτως ὥστε ὁ πυθμὴν τοῦ πρώτου γεωτρήματος εὑρίσκεται κατὰ 102 μ. ἐγγύτερον τοῦ κέντρου τῆς Γῆς ἢ ὁ τοῦ δευτέρου.

Ἡ διάτρησις ἤρξατο τῇ 14 Ἰανουαρίου 1892 καὶ ἐπερατώθη, μετὰ διακοπῶν, τῇ 9 Νοεμβρίου 1893· ἐξετελέσθη δὲ διὰ τοῦ μεγίστου τῶν ἐν χρήσει πρὸς δημόσια τῆς Πρωσσίας ἔργα γεωτρυπάνου, ὅπερ ἔχει διάμετρον 320 χιλιοστομ., πάχος δὲ παρειῶν 10 χιλιοστομ. Ἀπὸ βάθους 107 μ. καὶ ἐκεῖθεν ἐδέησε νὰ γίνῃ χρῆσις ἀδαμάντων πρὸς διάτρησιν τῶν πρασινοτέρων τριτογενῶν ἀργίλων τῆς ἄνω Σιλεσίας, αἵτινες εἰς τὸ βάθος ἐκεῖνο εἰσὶ πολὺ συμπαγεῖς. Εἰς βάθος 210 μ. συνήντησαν τὸ πρῶτον λιθανθρακοφόρον στρῶμα ὅπερ ἔχει πάχος 3,40 μ. Μέρι τέλους τῆς διατρήσεως συνήντησαν ἐν ὅλῳ 83 τοιαύτας κοίτας, μεγίστου ἐνίοτε πάχους, ὧν τὸ ὁλικὸν πάχος ἀνέρχεται εἰς 89,50 μ.

Τῇ 9 Νοεμβρίου 1893 ἐδέησε νὰ ἐγκαταλίπωσι τὴν περαιτέρω διάτρησιν τοῦ φρέατος, καθόσον ὅτε ἔφθασεν εἰς βάθος 2003, 34 μ. ἐθραύσθη ὁ ἱστὸς τοῦ γεωτρήματος ἡ δὲ ἐπανόρθωσις αὐτοῦ ἐκρίθη ὑπὸ τῶν Πρωσσικῶν μεταλλευτικῶν ἀρχῶν, ἐν σχέσει πρὸς τὰς ἐκ τῆς περαιτέρω ἀνωρύξεως τοῦ φρέατος ὠφελείας, δαπανηροτέρα ἢ ὥστε νὰ ἐγκριθῇ ἡ δαπανη πρὸς τὴν περαιτέρω ἀνόρυξιν. Καὶ εἰς βάθος δὲ 2002,34 μ. εἶχεν ὡσαύτως θραυσθῇ ὁ ἱστὸς οὗτος, ἀλλα κατωρθώθη ἡ ἐπανόρθωσις αὐτοῦ μετ' ὀλιγωτέρων δαπανῶν.

Αἱ ἐν τῷ φρέατι γενόμεναι θερμομετρικαὶ καταμετρήσεις μέχρι τοῦ πυθμένος αὐτοῦ παρέσχον λίαν ἀκανόνιστον τὴν πρὸς τὸ βάθος αὔξησιν τῆς θερμοκρασίας οὕτως ὥστε δὲν δυνάμεθα νὰ συναγάγωμεν ἐξ αὐτῶν γενικόν τινα κανόνα. Ἐγένοντο ἐν συνόλῳ 384 θερμομετρικαὶ παρατηρήσεις εἰς 64 σταθμοὺς μετὰ 5 θερμομέτρων ἑκάστοτε, αἵτινες παρέσχον αὔξησιν θερμοκρασίας ἀπὸ 12, 1^0 μέχρι 69, 3^0 Κ. Κατὰ μέσον ὅρον ἀντιστοιχοῦσι 34, 14 μ. βάθους εἰς Κ. αὐξησιν θερμοκρασίας, ἐνῷ ἡ ἀναλογία αὕτη διὰ δύο ἄλλα σπουδαῖα γεωτρήματα, τὸ τοῦ μνημονευθεντος Schladebach καὶ τὸ τοῦ Sperenberg (οὐ μακραν καὶ νοτίως τοῦ Βερολίνου, εἶνε ἐκείνου μὲν 35, 45 τούτου δὲ 32 μ.

Ἡ διάτρησις τοῦ φρέατος διήρκεσε 399 ἡμέρας ἐργασίας, τοῦθ' ὅπερ ἀντιστοιχεῖ εἰς ἡμερησίαν διάτρησιν 5, 01 μ., αἱ δαπάναι ἐργασίας τῆς διατρήσεως ἀνῆλθον εἰς 75225,41 μάρκας (1 μάρκα=1,25 φρ. χρ.), ὅ ἐστι κατὰ μέτρον βάθους εἰς 37,55 μάρκας, αὗται δὲ αἱ δαπάναι εἶνε πολὺ μικραὶ ἐν συγκρίσει πρὸς τὰς τοῦ γεωτρήματος Schladebach, οὗ ἡ ἀνόρυξις ἐστοίχισε 121, 304,63 μάρκας, ἤτοι κατὰ μέτρον βάθους 121,43 μάρκας.

Ἐν γένει τὸ γεώτρημα ἐπέτυχε τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ ἀποκαλύψαν τὴν ὕπαρξιν πολυαρίθμων κοιτῶν λιθάνθρακος, ἐφ' ὧν δύναται νὰ στηρίξῃ τὸ μέλλον αὐτῆς σύμπασα ἡ βιομηχανία τῆς ἄνω Σιλεσίας. (π.)

ΓΝΩΜΙΚΑ

Τὸ πάθος τοῦ ἔρωτος εἶνε ὡς ὁ ἀτμός, ὅσῳ περισσότερον πιέζεται, τόσῳ ἰσχυρότερος γίνεται.
**

— Ἐὰν ὁ Θεὸς εὐδοκῇ ποτὲ νὰ προσβλέπῃ ἐπὶ τῆς γῆς τὸ βλέμμα του ὀφείλει νὰ ἐπαναπαύηται ἐπὶ δύο ἐραστῶν. *Α. Κάρρ.*

— Ὁ ἔρως ἤθελε κάμει νὰ λατρεύσωσι τὸν Θεὸν ἐν χώρᾳ ἀθέων. *Ρόγεστερ.*

— Λόγοι ἔρωτος καὶ λόγοι συμποσίου, ἔπεα πτερόεντα ἀμφότερα· οἱ μὲν εἰσὶ νέρη αἱ δὲ ἀναθυμιάσεις. *Βοσσουετος.*

— Βαρὺς θεὸς ὁ ἔρως. Βεβαίως λεαίνης μαστὸν ἐθήλασεν, εἰς δριμῶνας δ' ἀγρίους τὸν ἀνέθρεψεν ἡ μήτηρ του. *Θεόκριτος*

— Ὁ ἐρωτόληπτος εἶνε πωλημένος ἀντὶ μικρᾶς εὐχαριστήσεως. *Βίριλογ.*

— Ὡς ὁ πυρετὸς τρέφει τοὺς νοσοῦντας, οὕτω καὶ ὁ ἔρως τοὺς ἐρωτολήπτους. *Οὐγκώ.*

ΤΟ ΤΑΞΙΜΟ ΤΗΣ ΜΑΝΑΣ

[Τὸ ἀδημοσίευτον τοῦτο μέχρι τοῦδε ποίημα ἀπηγγέλθη ὑπὸ τοῦ ἰδίου ποιητοῦ τῷ 1893 εἰς Κ[πολιν, εἰς τὸν Σύλλογον «Ἑρμῆν» καὶ εἰς τὴν Λέσχην «Μνημοσύνην»].

I

Εἶναι ἄνοιξις. Χαρὰ Θεοῦ. Ἀρχίζει νὰ βραδυάζῃ.
Τὰ νυχτικὰ στολίδια της ἡ πλάσις ἑτοιμάζει.
Σ ἀγκάλη λευκογάλανη ὁ ἥλιος βασιλεύει
καὶ τὸ μελτέμι παίζωντας γλυκόπνοα χαϊδεύει
τἀσπρα φτερὰ ζωγραφιστῆς γολέτας, ποῦ μὲ χάρι
'ςὰν κύκνος πέρα 'ς τῶν Πατρῶν τὸν κόρφο βολταζάρει.

Ὤ, τὸ ὡραῖο πλεούμενο! Μυριόμορφη γοργόνα,
μὲ μπόρες καὶ μὲ καταχνιὲς καὶ μὲ βαρὺν χειμῶνα
ὠκεανούς, ποῦ ἀνοίγανε 'μπροστά της μαῦρον ᾄδη,
τοὺς ὤργωνε καὶ διάβαινε. Τὸ χιόνι, τὸ σκοτάδι,
τἀστροπελέκια, τὲς βροντὲς καὶ τὴν ἀνεμοζάλη
τὰ ἐκαρτέρει ὡς ἀν γιορτὴ τοῦ γάμου της μεγάλη
καὶ ὡς ἀν λειοντάρι ἀδάμαστο ἐθαλασσομαχοῦσε
καὶ διάβαινε καὶ διάβαινε καὶ 'ς τὸν ταχύ της δρόμο
τὴν ἔδλεπαν κεμέριαζαν τὰ 'ξωτικὰ μὲ τρόμο.

Σὰν ἄλογο ἀχαλίνωτο τῆς τρικυμίας, ἐπέτα
καὶ 'κλειοῦσε μέσ' 'ςτὰ στήθη της ἡ ἄψυχη γολέτα
δαιμόνιο ἀνυπόταχτο, τὸν καπετὰν Μανώλη,
ποῦ 'ς τὄνομά του ἐλούφαζαν οἱ κουρσαρέοι ὅλοι
Ἄτρομος δράκος, ποῦ ἀπ' αὐτὰ τὰ σπλάγχνα τῆς θαλάσσης
καὶ σάρκα καῖμα καὶ καρδιὰ θά του ἔδωκεν ἡ πλάσις [σης
καὶ 'ςὰν νὰ ἐδύζαξε ὅλην της τὴν πίκρα καὶ ἁλμυράδα
καὶ ὅλη τῆς 'πῆρε τὴν ὀργὴ καὶ τὴν τρανὴ ἀγριάδα
καὶ ἀπ' τοῦ πελάγου τὸν βυθὸ λὲς κεῖχε 'ξεπροβάλει
θεὸς θαλασσοκράτορας μὲ στοιχειωμένα κάλλη,
ποῦ τῆς ἀδύσσου οἱ στεναγμοὶ καὶ ὁ βόγκος τοῦ θανάτου
'ςὰν ἁρμωνία θεσπέσια εὐφραίναν τὴν καρδιά του.
Καὶ ὄντας 'γρηκοῦσε κἔγνοιωθε φουρτοῦνα πῶς πλακώνει,
τὸ σιδερένιο χέρι του ἅρπαζε τὸ τιμόνι
καὶ ἀτάραχος, μὲ βροντερὴ φωνή, ποῦ ἠχολογοῦσε
καὶ τῆς ψυχῆς του τὴν ἀνδρειὰ 'ς τὸ χάος διαλαλοῦσε,
τοὺς ναῦτές του ἐπρόσταζε καὶ αὐτοί, λεβέντες ὅλοι,
θεριεύανε 'ς τὸ πρόσταγμα τοῦ καπετὰν Μανώλη.

Θαρρεῖς τὸν βλέπω ἀγνάντιαμου· μὲ τἀσγουρὰ μαλλιάτου,
μὲ ἡλιοκαμμένο μέτωπο, μὲ τὴν λαμπρὴ 'ματιά του,
'ς αὐτὴν τὴν ἥμερη βραδυά, 'ς τὴν γαλανὴ γαλήνη,
ὅπου γοητεύει ἡ θάλασσα τοὺς ναῦτες καί τους δίνει
παρηγοριὰ καὶ ὑπομονή, 'ς τὴν πλώρη σταματάει
καὶ μὲ ὄψι γελαζούμενη πρὸς τὶ ν στεριὰ θωράει
καὶ ὁ ἥλιος χύνει ἀπάνω του τὴν ὕστερη ἀντηλιά του
καὶ ἀφάνταστη φωτοβολᾷ ἡ ἄγρια ὠμορφιά του.

«Ἔ, παλληκάρια!—χαροπὸς φωνάζει—μαζωχθῆτε
»γοργοὶ κοντά μου ὅλοι σας κέλαῖτε νά μου εἰπῆτε
»αὐτὸ τὸ δροσερώτατο ἀγέρι, ποῦ φυσάει,
»λαχταριστὴ τῆς μάνας μας εὐχὴ δὲν κελαϊδάει;
»Καὶ μυστικὰ δὲν νοιωθετε νὰ λέῃ μέσ' 'ς τὴν ψυχή σας:
—«Καρδιά, παιδιὰ καὶ 'ψθάσατε 'ς τὴν γῆ τὴν ποθητήσας!—
»Ἀλάργα, ἐκεῖ, ἕνα σύγνεφο, ποῦ ὅλο 'ψηλὰ ἀναιβαίνει
»'ς τὸν οὐρανό, τὸ βλέπετε; Εἶναι ὁ καπνός, ποῦ βγαίνει
»ἀπ' τῶν σπιτιῶν μας τὲς γωνιὲς καὶ πρῶτος χαιρετάει
»τὸν ξένο, 'ς τὴν πατρίδα του ὄντας 'ξαναγυρνάῃ.
»Φῶς 'ςτὴν καρδιάμας! Θάσαμε 'ςτὴν χώρα, ποῦ ποθοῦμε,
»καὶ ἀχνὰ ροδίζει ἡ πρόςχαρη Εδέμ, ποῦ ἀναζητοῦμε.
»Προτοῦ προβάλῃ ὁ αὐγερινός, τελειώνει τὸ ταξεῖδι
»καὶ ρίχνουμε τὴν ἄγκουρα κοντὰ 'ς τὸ Γαλαξεῖδι.
»Σ τὰ γόνατα, λεβέντες μου! Καὶ ἀφοῦ προςευχηθοῦμε,
»ὕμνο ἀγάπης 'ς τὴν γλυκειὰ πατρίδα μας νὰ εἰποῦμε».

Τὸν οὐρανὸ μὲ προςευχὴ ἀγνὴ ἐδοξολογήσανε
καὶ ὕστερα αὐτὸ τὸ καρδιακὸ τραγοῦδι ἐτραγουδήσανε:

«Ὦ μάνα μας! Πατρίδα εὐλογημένη,
ἀπὸ τὰ ξένα 'ςὰν πιστὰ παιδιά σου
'ξαναγυρνοῦμε ἀργοὶ καὶ κουρασμένοι
νἀναστηθοῦμε 'ς τὴν θερμὴ ἀγκαλιά σου.

Σ τὰ στήθη μας βαθειὰ εἶναι κρυμμένη
καὶ ἡ λάμψη καὶ ἡ ἀγέραστη ὠμορφιά σου
καὶ πόθος ἐπουράνιος μᾶς εὐφραίνει,
'ςὰν ψάλλουμε τὸ ἀθάνατο ὄνομά σου.

Καὶ ἂν τὰ μαλλιά μας ἄσπρισαν οἱ πόνοι,
μὰ ἡ νειότη θείας ζωῆς μᾶς στεφανώνει,
τὸ ἱερό σου χῶμα ὄντας φιλοῦμε.
Γιὰ ἐσένα καὶ οἱ καῦμοὶ καὶ τὰ δεινά μας
καὶ μέσ' 'ς τὸν ὕπνο καὶ 'ς τὰ ὀνειρατά μας,
πατρίδα μας, ἐσένα χαιρετοῦμε!»

Τελειώσαν τὸ τραγοῦδί τους καὶ ἀγκαλιασμένοι πᾶνε
'ς τὴν πρύμη, τὸ τραπέζι τους νὰ στρώσουν καὶ νὰ ψᾶνε.
Μὰ ὁ καπετάνιος στέκεται 'ς τὴν πλώρη στυλωμένος,
καὶ 'ς ἄλλου κόσμου στοχασμοὺς κἐλπίδες βυθισμένος.
Ποιὸ τάχα ψωτοχάραγμα ὁ νοῦς του χαιρετάει
καὶ ἡ φαντασιά του ἀσύλληπτη ποῦ νὰ γοργοπετάῃ;
Ἄχ! ὅποιον 'ξενητεύθηκε, 'ρωτᾶτε αὐτόν, ποῦ ξέρει,
τί νοιώθει ὁ ξένος, 'ςὰν γυρνάῃ 'ς τἀγαπητά του μέρη,
'ς τὴν λατρευτὴ πατρίδα του, 'ς τὴν μάνα, 'ς τὰ παιδιά
ποῦ μόλις τὰ συλλογισθῇ, στάζει αἷμα ἡ καρδιά του. [του,
Τί πόθοι ναννουρίζουνε τὸν καπετὰν Μανώλη!
Τώρα τοῦ φαίνεται ἡ ζωὴ γαλήνιο περιβόλι,
ὅπου 'ς τὸν ἴσκιο ροδαριᾶς θὰ γύρῃ νὰ πλαγιάσῃ
κἐκεῖ τὸ κουρασμένο του κορμὶ θἀναγαλλιάσῃ,
καὶ ἀπ' τὴν λαχτάρα 'ςὰν παιδὶ παραμιλάει καὶ κλαίει
καὶ ἀρχίζει μὲ τὴ θάλασσα κουβέντα καὶ τῆς λέει:
—«Λεβεντοπνίχτρα θάλασσα, ποῦ μἔχεις μαγεμένο,
»καὶ ἂν σκλάβος σου ἀλευθέρωτος τὰ νειᾶτά μου μαραίνω,
»μὰ εἶναι στιγμές, ποῦ ἀνίκητο μὲ βλέπεις βασιλειᾶ σου
»νὰ πολεμῶ κατάστηθα τἀνήμερα στοιχειά σου
»καὶ ὁρμῶντας πλειὸ ταχύτερα καὶ ἀπὸ τὸν κάθε ἀγέρα,
»νὰ ὑψώνουμαι ὥς 'ςτὰ σύγνεφα, νὰ πλέω μέσ' 'ςτὸν αἰθέρα
»'ςὰν στρατηλάτης 'ξωτικός, 'ςὰν μανιασμένος Ἄρης,
»τῆς ψτερωτῆς γολέτας μου πανώρης καβαλάρης
»καὶ μέσ' 'ςτοῦ καταποντισμοῦ τὴν ταραχὴ νὰ νοιώθω
»τὸν Χάροντα μὲ πατρικὸ χαμόγελο καὶ πόθο
»'ςτὸ σκυθρωπό μου μέτωπο τὸ χέρι του νἀπλώνῃ
»καὶ μὲ ἀστραπὲς νὰ μεὐλογῇ καὶ νά με στεφανώνῃ...

»Πῶς θέλω καὶ φαντάζουμαι, ὦ δόλια σαστικιά μου,
»νὰ 'μοιάξω τὸν χιονόμαλλον Βορειᾶ 'ς τὰ γερατειά μου
»κἐδῶ 'ςτὴν πλώρη καθιστὸς νἀκούω τὰ θεῖα μυστήρια
»καὶ νἀφουγκροῦμαι ὁλονυχτῆς τὰ οὐράνια πανηγύρια
»καὶ τῆς γαλήνης ἀγγελος μέσ' 'ςτοῦ χαμοῦ τὴν πλάνη
»νὰ δείχνω 'ςτοὺς διαβάτες σου ἀκύμαντο λιμάνι
»καὶ ἀνοίγωντας τὸν κόρφο μου, τὰ 'ξαφνισμένα ἀστέρια,
»ὅσα σβυσμένα καὶ ἄφωτα, 'ςὰν μαῦρα περιστέρια
»παραστρατοῦν καὶ χάνουνται, νά τα καλῶ, νὰ ὁρμοῦνε
»'ςτὰ δασωμένα στήθη μου θερμὴ ψωλια νὰ βροῦνε
»καὶ κἀθε ἀφρόκορμο θεριό, μὲ βία ποῦ θὰ περνάῃ,
»νά με κυττάξῃ ἀμίλητο καὶ νά με προςκυνάῃ...

»Πῶς θέλω καὶ φαντάζουμαι, χρισμένα μὲ ἅγιο μῦρο
»'ςτοὺς ἀπεράντους κάμπους σου ρόδα καὶ χλόη νὰ σπείρω
»καὶ νἄρχουνται πεντάμορφες νεράιδες καὶ νυφάδες
»νὰ βρίσκουν μαγιοβότανα 'ςτὲς πλούσιες πρασινάδες
»καὶ ὄντας τρυγοῦν τἀμάραντα λουλούδια σου νὰ κράζουν:
«Χαρὰ 'ςτοὺς πεθαμένους σου, ποῦ ρόδα τοὺς σκεπάζουν!

»Πῶς θέλω καὶ φαντάζουμαι, ὦ λάμια κυματοῦσα,
»τὴν ὠμορφιά σου βλέπωντας γλυκὰ νὰ ἐξεψυχοῦσα,

»καὶ ὁ ἥλιος, παραστάτης μου 'ςτὴν ὥρα τοῦ θανάτου,
»νὰ 'ξεδιπλώνῃ σαββανο τὴν ἀκτινοβόλιά του...
»Ναί! σοῦ ἔδωκα ὅρκο νὰ θαφτῶ 'ςτὴν ἁπαλή σου ἀγκάλη
»καὶ μοιρολόι 'ςτὸ ξόδι μου ἡ τρικυμία νὰ ψάλῃ...
»Μὰ ἔχω καὶ μάνα σπλαχνικιά, μάνα χαροκαμμένη,
»ποῦ χρόνια ὡς τώρα ὀδύρεται πανέρημη καὶ θλιμμένη,
»ποῦ σκοτεινὴ ὀνειρεύεται καὶ σκοτεινὴ 'ξυπνάει
»καὶ ἄστρο χαρᾶς 'ςτὴν νύχτα της—ἐμένα καρτεράει.
»Ἄχ! ἄφσε με τὴν ἄμοιρη νὰ την παρηγορήσω
»καὶ ὕστερα πάλι, ὦ μάγισσα, μαζὺ μέσὲ θὰ ζήσω».
Εἶπε καὶ 'ξάφνου ἐσήκωσε πελώριος τὸ κεφάλι
καὶ 'ςὰν νὰ ἐβόησε φρικτὴ 'ς τὸν νοῦ του παραζάλη,
ὅπως θολώνει ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ ὄψι του βουρκώνει
καὶ 'ςὰν ἠφαίστεια φλογερὰ τὰ 'μάτια του γουρλώνει
καὶ ἀναμετράει τὸ ἄπειρο. Τὸ πέλαγος μυρίζει,
βαρὺς χτυπάει τὸ πόδι του καὶ ὅλ' ἡ γολέτα τρίζει.
«Ἔ, Μοῖρα!—λέει - ἐσκόπευα 'ςτὴ μάνα μου νὰ παγω
»καὶ τοῦ σπιτιοῦ μου ὁ ἄχαρος γλυκὸ ψωμὶ νὰ φάγω·
»μὰ ἐσὺ αἰώνια φθονερὴ καὶ δόλια καὶ ζουλιάρα,
»μοῦ στέλλεις καὶ ἄλλη συμφορά, μοῦ στέλλεις καὶ ἄλλη [ἀντάρα.
»Καλά! Τὴν βλέπω! Καὶ ἂν ἐλθῇ, δὲν θὰ χαθῶ! Γιὰ ἐμένα
»παρακαλάει ἡ μάνα μου μὲ χείλη μαραμμένα.
»Καὶ ἂν ἦναι δίκαιος ὁ Θεός, ὁ κόσμος καὶ ἂν χαλάσῃ,
»εὐτυχισμένη τὴν αὐγὴ θὰ μὲ σφιχταγκαλιάσῃ
»καὶ θὰ μὲ λούσῃ ἡ μάνα μου... Βοηθα, Ἅν Νικόλα
»γιατί ἀπὸ ἐσένα παίρνουμε τὰ θάρρητά μας ὅλα!
»--Ἔ, σύντροφοι λειοντόκαρδοι! Παιδιά μου! Σηκωθῆτε
»καὶ 'ςτὲς κορῆς τῶν καταρτιῶν πετῶντας ἀναιβῆτε,
»γιατί τῶν πόντων ἡ ὀργὴ 'ξυπνάει δαιμονισμένη...
»Ἑτοιμασθῆτε καὶ ἀστραψε ἡ νύχτα τρομαγμένη!»

Ἐφθάσαν τὰ μεσάνυχτα... Βαθειὰ ἡ ζωὴ σιωπαίνει..
Λὲς πῶς βουβὴ ψυχομαχᾷ ἡ πλάσις καὶ πεθαίνει...
Μὰ 'ξάφνου νὰ ὁ σίφουνας! Τέρας φρικτό, βογκάει
καὶ ὅλον τὸν κόσμο σύρριζα ταράζει, ὅπου περνάει.
Νεφέλη ἀπὸ νεροποντὴ καὶ ἀπὸ φωτιά, μουγκρίζει
καὶ ἡ μπόρα τὴν ἀκολουθάει καὶ τὸ ἄπειρο βυθίζει
σὲ καταχθόνια σκοτεινιὰ, καὶ τὸ καραβι σέρνει
σὲ καταβόθρες διάπλατες κἐκεῖ τὸ ἀνεμοδέρνει..
Μὰ μέσ' 'ςαὐτὸν τὸν χαλασμὸ βρονταιει βροντὴ ἀνδρειω- [μένη,
τοῦ καπετανιου ἡ φωνή, ποῦ ἀπ' τὴν καρδια του βγαίνει·
καὶ γύρω του ὁλοζώντανο τὸν Ὅλεθρο κυτταζει
καὶ μὲ γιγαντεια δύναμι τοὺς ναῦτές του προςταζει:
—«Τρεχᾶτε! Μάινα τἄρμενα! Καρδια, θαλασσολύκοι!
Καί του ἀπαντάει 'ςτὸ πρόςταγμα τῆς συντελείας ἡ φρίκη

II

Ποιὰ κόρη, ποῦ την 'ξύπνησαν, προτοῦ χαράξῃ ἀκόμα,
καὶ 'ςὰν φονιᾶδες 'τάραξαν τὸ εἰρηνικό της στρῶμα
θολά, σκελεθροπρόςωπα, μὲ 'μάτια βουλιαγμένα,
φαντάσματα τρομακτικὰ καὶ ὀνείρατα ὠργισμένα,
χωρὶς πνοή, χωρὶς παλμὸν ἀπὸ τὸ λάφιασμά της,
ἐνῷ 'ς τὸ παραθύρι της ὁρμάει καὶ ὁ νυχτομπάτης
δροσολογάει τὰ χείλη της καὶ ἀχνὰ φιλιὰ τῆς δίνει,
'ξάφνου 'ς τὸ χλωμιασμένο φῶς, ποῦ τὸ φεγγάρι χύνει,
θωρεῖ 'ς τὸ περιβόλι της σκόρπια 'ς τὴ γῆ, θλιμμένα,
τὰ λούλουδα, ποῦ ἐφύτεψε, νὰ κλαῖνε πεθαμένα·
—ποιὰ κόρη 'ς τῶν ἐλπίδων της τὸν μαρασμὸ μὲ πόνο
δὲν ἄπλωσε τὸ χέρι της πρὸς τὸν οὐράνιο θρόνο
καὶ δὲν τὸν 'ρώτησε: «Γιατί, γιατί νάνθελογήσουν,
ἀφοῦ δὲν ἤτανε γραφτὸ μιὰν ἀνοιξι νὰ ζήσουν;»

Ποιὸς μαῦρος δενδροφυτευτής, ἐνῷ 'ξαναγυρίζει
ἀπὸ τὸν κάμπο ἀμέριμνος 'ς τὸ δάσος του κἐλπίζει
νἀναπαυθῇ τὸ δειλινὸ βαθειὰ 'ς τὴν χλωρασιά του,
γρηκῶντας τὸν ἀνασασμὸ τοῦ πεύκου καὶ τοῦ ἐλάτου,
'ξάφνου ἀπ' ἀλάργα πυρκαϊὰ 'ξανοίγει νἀγκαλιάζῃ
καὶ φλογισμένος χείμαρρος νὰ καίῃ καὶ νὰ 'ρημάζῃ
τὴν χλόη καὶ ὅλα τὰ δένδρα του καὶ ὅλην τὴν ὠμορφιά του·
—ποιὸς νοικοκύρης δύςτυχος 'ς αὐτὴν τὴν συμφορά του
δὲν στέκεται ἀλαλόφωνος καὶ μιὰ ἄλλη, πλειὸ μεγάλη,
ἀπ' τὴν καρδιά του πυρκαϊὰ δὲν νοιώθει νὰ προβαλλῃ,
ποῦ ὅσα χρυσᾶ καὶ ἂν ἔπλασε παλάτια ἡ φαντασιά του,
στάχτη, συντρίμια, ἐρείπια τἀφήνει ὁλόγυρά του,
καὶ δὲν θαρρεῖ πῶς βάραθρο 'ς τὰ πόδια του 'ξανοίγει
κἔνας βραχνᾶς κακόμορφος τὸν σφίγγει καὶ τὸν πνίγει;

Καὶ ποιὰ μανοῦλα ἀνάμελη, ποῦ ὄντας χαροκοπᾷ
καὶ τὰ παιδιά της τὴν Λαμπρὴ καμαρωτὰ θωράῃ
μὲ 'ψήλωμα περήφανο, 'ςὰν μαρμαροκολῶνες,
τἀγόρια 'ςὰν τοὺς σταυραετοὺς καὶ οἱ κόρες 'ςὰν τρυγόνες,
'ςτὰ γοροστάσι τοῦ χωριοῦ νὰ βγαίνουν χέρι-χέρι,
—κάθε παιδὶ κἔνας καϋμός, κάθε ψυχὴ καὶ ἀστέρι·
καϋμός, ποῦ ἔχει γεννήτρα του τοῦ Γολγοθᾶ τὴν θλῖψι
καὶ ἀστέρι, ποῦ ἀνυπόμονα τὸ προςκαλοῦν τὰ ὕψη· —
ποιὰ μάνα 'ς τῆς ἀγάπης της τὸ ἐξαίσιο πανηγῦρι,
ἐνῷ ρουφάει ἀθάνατο τῆς εὐτυχίας ποτῆρι,
'ξάφνου ἀκούει μὲ βουητὸ νὰ σειέται ὅλ' ἡ σραῖρα
καὶ νὰ 'ξεθεμελιώνεται ὁ κόσμος πέρα ὡς πέρα
καὶ 'ς τοῦ σεισμοῦ τὴν ταραχὴ βλέπει ἐξάλλη ἕνα-ἕνα
τὰ λατρευτά της εἴδωλα νὰ πέφτουν συντριμμένα
καὶ αὐτὴν ὀρθὴ τὴν συγκρατοῦν οἱ τρόμοι της καὶ οἱ φόβοι
'ς τοὺς τάφους τῶν ὀνείρων της μοιρολογήστρα Νιόβη·
—καὶ ποιὰ μανούλα ἐμπρὸς 'ς αὐτὴν τὴν ἀδικήτηςΜοῖρα
δὲν πρόκρινε χίλιες φορὲς νἄχε πεθάνῃ στεῖρα;

Ἄχ! καὶ ἂν ὁ θάνατος φιλῇ τὰ μυρωμένα κρῖνα,
μύριους ἀνθοὺς 'ξαναγεννᾷ τοῦ ἥλιου ἡ κάθε ἀχτῖνα
καὶ φέρνουν μάγια οἱ καιροί, τὰ πάντα ποῦ ἡμερώνουν
καὶ ἀπὸ τὴν στάχτη τῶν δασῶν παράδεισοι φυτρώνουν
καὶ μόνο τρὶς ἀλλοίμονον 'ς τὴν καψομάνα ἐκείνη,
βουβὴ ποῦ βλέπει τὸν Θεὸ καὶ σβύνει, σβύνει, σβύνει...

Ἄκου! Ἀκόμα ἀγκομαχοῦν τὰ κύματα καὶ οὐρλιάζουν.
Τὰ χαροπούλια κοπαδιὲς 'ς τὰ σκότη φτερουγιάζουν
καὶ ἀναζητοῦνε τὴν στεργιὰ καὶ σκούζουν βραχνιασμένα,
ποῦ λὲς πῶς φέρνουν στεναγμοὺς ἀπὸ κορμιὰ πνιγμένα.
Ἀστὰ περιγιάλια τἄφαντα, ποῦ ἡ νέκρα τὰ πλακώνει,
βαρυοκοιμοῦνται τὰ χωριὰ καὶ ἀνύπνωτη καὶ μόνη
'ς τὸ Γαλαξεῖδι 'ξενυχτᾷ ἡ μάνα τοῦ Μανώλη.
Μάνα θλιμμένη καὶ ἄμοιρη, ποῦ τὴν ζωή της ὅλη
καταχνιασμένη ἐπέρασε καὶ γιὰ νὰ κλαίῃ ἐζοῦσε
καὶ τώρα, ποῦ ἡ τρικυμιὰ γῆ καὶ οὐρανὸ ἐχαλνοῦσε,
παίρνει λαμπάδα καὶ ταχειὰ 'ς τὴν ἔρμη στράτα βγαίνει
καὶ 'ς τὸ βουνὸ 'ςὰν φάντασμα τῆς νύχτας ἀναιβαίνει.
Πέρα, ἐκεῖ ἀπάνω, 'ς τὴν κορφὴ ἑνὸς βράχου εἶναι κτι- [σμένο
ἕνα ἐξωκλῆσι κάταπρο καὶ χρυσοστολισμένο
τοῦ Ἅη Νικόλα, θαύματα μεγάλα ποῦ ἔχει κάνει
καὶ σειέται καὶ λαμποκοπάει, ὄντας φουρτούνα φθάνῃ.
Ἐκεῖ πηγαίνει. Ἐπρόβαλε 'ς τὸ ἐρημοκλῆσι· στέκει
ἔξω ἀπ' τὴν θύρα· πλάγι της βροντᾷ ἕν' ἀστροπελέκι,
μὰ ὁ νοῦς της πελαγώνεται βαθειὰ καὶ 'ξεχωρίζει
φανάρι, ποῦ ἐτρεμόσβυνε. Τὸ φέγγος του γνωρίζει...
Γιατί μιὰ μάντισσα φωνή, ποῦ ἀπ' τὸν ᾅδη βγαίνει,
καὶ προμηνάει τὴν συμφορά, ποῦ αὔριο μᾶς προςμένει,
φωνὴ τρανὴ καὶ ἀπόκοσμη 'ςὰν τάφων μελῳδία,
τραγοῦδι τοῦ μεσονυχτιοῦ, ποῦ ψάλλ' ἡ ἀπελπισία,
—τέτοιαν ἀόρατη φωνὴ ἀποσπερῆς 'γρηκοῦσε,
ποῦ γιὰ τὸ ἀκριβοθώρητον παιδί της τῆς λαλοῦσε,

πῶς χάνεται, πῶς πνίγεται καὶ σωτηρία γυρεύει.
Γιαὐτὸ 'ς τὸν βράχο 'ςὰν τρελλὴ 'ξεκίνησε καὶ ἀνέβη
καὶ τρέχει νὰ προςευχηθῇ 'ς τὸν Ἅγιο τέτοιαν ὥρα
καὶ μόλις 'ξάνοιξε ἕνα φῶς νὰ πλέῃ 'ς τὸ χάος τώρα,
θαρρεῖ τοῦ γυιοῦ της ἡ μορφὴ πῶς 'φάνταξε ἀντικρύ της
καὶ μένα ἀθάνατο φιλὶ τοῦ στέλλει τὴν εὐχή της
καὶ βιαστικὴ καὶ γρήγορη 'ς τὸ ἐρημοκλῆσι 'μπαίνει
καὶ ἀπ' ἕνα ἀσημοκάνδηλο χλωμὴ καὶ ἀλαλιασμένη
ἀνάφτει τὴν λαμπάδα της κἐνῷ ἡ καρδιά της κλαίει
γονατισμένη προςκυνάει τὸν Ἅγιο καὶ τοῦ λέει:
—«Ἅη Νικόλα! Πρόλαβε καὶ σῶσε τὸ παιδί μου,
»ποῦ τόσα χρόνια ἡ ἄχαρη τὸ καρτεράει ψυχή μου.
»Τὸ ξέρεις. Ἔξη ἐγέννησα παιδιὰ ἡ κακομοῖρα
»καὶ γιὰ τὰ πέντε-ὦ σπλάγχνα μου-μαῦρα μαντάτα ἐπῆρα,
»πῶς τἄφαγε ἡ θάλασσα, πῶς τἄπνιξε τὸ κῦμα.
»Τὸ κῦμα, ποῦ μἐχήρεψε... Ἄχ! μέσ' 'ς αὐτὸ τὸ μνῆμα
»—τί κρῖμα!—πόσους ἔθαψα! Τώρα μοῦ ἀπόμειν' ἕνα.
»ἕνα παιδί, καὶ ἂν μοῦ πνιγῇ καὶ αὐτό, βοὴ 'ς ἐμένα...
»Γιὰ ἰδές τον! Μὲ τὸν θάνατον παλεύει! Κινδυνεύει...
»Ἐκεῖ σὲ κράζει, ὦ Ἅγιε! Βοήθεια σοῦ γυρεύει...
»Ναί, εἶναι ὁ Μανώλης μου..Τὸ φίλτρο μου..ἡ ζωή μου!
»Ὁ στεναγμός του ἀντιλαλάει 'ς αὐτὴν τὴν προςευχήμου.
»Ἄχ! Γλύτωσέ τον! Πρόφθασε, προτοῦ νὰ 'ξεψυχήσω...
»Σαράντα 'μέρες καὶ νυχτιὲς σοῦ τάζω νἀγρυπνήσω
»καὶ μὲ τὰ χέρια μου ἡ γρηὰ ἐγὼ ἡ κουρασμένη
»νὰ σου κεντήσω διάφανη καὶ ὠργοπλουμισμένη
»μὲ σύρμα καὶ μὲ τρέμουσα καὶ μὲ μαργαριτάρι
»μιὰ σκέπη,—τάξιμο ἱερὸ 'ς τὴν εὔσπλαγχνή σου χάρι...

...Τὴν πνίγουν τἀναφυλλητειά. Καὶ πρὶν προκάνῃ ἀκόμα
ἡ θλίψι της νὰ 'ξεχυθῇ ἀπὸ τὠχρό της στόμα,
τριζοβολάει τὸ εἰκόνισμα... Τὰ 'μάτια της σφαλνάει
κἕνα ὄνειρο ὁλοζώντανο ἐκστατικὴ θωράει.
Σχίζωντας σκότη φοβερὰ καὶ κύματα μεγάλα
καὶ σὲ νεφέλη πύρινη ὁ Ἅγιος καβάλα
γαλήνιος καὶ ἀστραπόμορφος ἐθαλασσοποροῦσε
καὶ ἀπὸ τὴν πλώρη ἕνα μικρὸ πλεούμενο ἐτραβοῦσε
καὶ κάτου 'ς τοῦ Γαλαξειδιοῦ τὸ φρένει τὸ λιμάνι.

. . . . . .

'Τέλειωσε τὄνειρο! Ἐξυπνάει, τὴν προςευχή της κάνει,
τὸν Ἅγιο τὸν θαυματουργὸ μἐλπίδα προςκυνάει
καὶ μὲ ἀγαθὸ προαίσθημα 'ς τὸ σπίτι της γυρνάει.
Καὶ ὄντας ὁ ἥλιος ἔλαμψε, 'ξανάζησε καὶ πάλι·
τὸν γυιό της τὸν μονάκριβο 'φιλοῦσε 'ς τὸ ἀκρογιάλι.

III

Ἐσὰν μιὰ στιγμὴ ἐπεράσανε καὶ οἱ σαράντα οἱ μέρες.
Τὴν χαραυγὴ ἀγκαλιάζουνε οἱ νυσταγμένοι αἰθέρες.
Ἐστὸ Γαλαξεῖδι ἀντιλαλάει τοῦ ὄρθρου ἡγλυκειὰ καμπάνα
κἔχει ἕτοιμο τὸ τάξιμο τοῦ καπετάνιου ἡ μάνα.
Θαῦμα, στολίδι ἀτίμητο καὶ ἀραχνοκεντημένο,
'ςὰν λείψανο ἅγιο τὸ κρατάει 'ς τὰ στήθη, διπλωμένο·
καὶ τἀργυρᾶ της τὰ μαλλιὰ ἐνῷ ἀνεμίζει ὁ μπάτης,
ἡ μαυροφόρα ἡ ἄραχλη, πικρὸς τῆς γῆς διαβάτης,
'ς τὸν ὦμο τὸν ἀλύγιστο τοῦ γυιοῦ της ἀκουμβάει
καὶ περπατάει σιγὰ-σιγὰ καὶ 'ς τὸ ἐρμοκλῆσι πάει
καὶ ἀσπάζεται τὸν Ἅγιο κἐμπρός του γονατίζει
καὶ γέρνει τὸ κεφάλι της καὶ κλαίει καὶ ψιθυρίζει:
—«Σαράντα 'μέρες καὶ νυχτιές, χωρὶς στιγμὴ νὰ χάσω
»ἀγρύπνησα, τὸ τάξιμο γιὰ νὰ σοῦ το προφθάσω
»καὶ σοῦ τὸ φέρνω σήμερα τυφλὴ καὶ ἀρρωστημένη.
»Ἅη Νικόλα μου! Ἔχασα τὸ φῶς μου ἡ καϋμένη
»'ς τὸ κέντημα τῆς σκέπης σου αὐτῆς...Μὰ δὲν πειράζει.
»Ἡ πονεμένη μου ἡ ψυχὴ τὴν χάρι σου δοξάζει.
»Καὶ ἀφοῦ μἐκαλοκάρδισεν ὁ μυριοπόθητός μου,
»ἄχ, Ἅγιε! σεύχαριστῶ, καὶ ἂς ἔσβυσε τὸ φῶς μου.

Ἰ. Π. Ἰωαννίδης

EDMOND DE AMICIS

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΑΡΕΤΗ

Εἰς τὰς δώδεκα ὥρας εἴμεθα μετὰ τοῦ διδασκάλου πρὸ τοῦ Δημαρχείου, ἵνα παρασταθῶμεν εἰς τὴν τελετὴν τῆς ἀπονομῆς τοῦ μεταλλίου τῆς ἀξίας εἰς ἓν παιδίον, τὸ ὁποῖον ἔσωσεν εἰς τὸν Πάδον ἓν παιδίον μικρότερον. Ἀπὸ τοῦ ἐξώστου τῆς προσόψεως ἐκυμάτιζε μία μεγάλη τρίχρους σημαία.

Εἰσήλθομεν εἰς τὴν αὐλὴν τοῦ Δημαρχείου, ἡ ὁποία ἦτο ἤδη πλήρης κόσμου. Εἰς τὸ βάθος αὐτῆς ὑπῆρχε τράπεζα μὲ κόκκινον σκέπασμα καὶ χαρτία ἐπ' αὐτῆς, ὄπισθεν δὲ ὑπῆρχε μία σειρὰ ἐπιχρύσων καθισμάτων διὰ τὸν δήμαρχον καὶ τὸ συμβούλιον· ἦσαν δὲ ἐκεῖ καὶ οἱ κλητῆρες τοῦ Δημαρχείου μὲ τοὺς κυανοῦς ὑπενδύτας καὶ τὰς λευκὰς περικνημίδας. Εἰς τὸ δεξιὸν μέρος τῆς αὐλῆς ἦσαν παρατεταγμένοι οἱ ἀστυφύλακες οἱ ὁποῖοι εἶχον πολλὰ μετάλλια, καὶ πλησίον αὐτῶν οἱ τελωνοφύλακες· εἰς τὰς ἄλλας πλευρὰς εὑρίσκοντο οἱ πυροσβέσται ἐν μεγάλῃ στολῇ καὶ πολλοὶ στρατιῶται οὐχὶ ἐν παρατάξει, οἱ ὁποῖοι ἦλθον νὰ ἴδωσι τὴν τελετήν, πεζοί, ἱππεῖς, πυροβοληταί. Κατόπιν ὁλόγυρα κύριοι, ἀστοί, ὀλίγοι ἀξιωματικοί, κυρίαι καὶ παιδία. Ἀπεσύρθημεν εἰς μίαν γωνίαν, ὅπου ἦσαν καὶ ἄλλων σχολείων οἱ μαθηταί μετὰ τῶν διδασκάλων των· πλησίον ἡμῶν εὑρίσκετο καὶ μία ὁμὰς παιδίων τοῦ λαοῦ, ἡλικίας δέκα μέχρι δέκα ὀκτὼ ἐτῶν. Τὰ παιδία ταῦτα ἐγέλων καὶ συνωμίλουν μεγαλοφώνως, ἐφαίνετο δὲ ὅτι ἦσαν ἐκ τῆς συνοικίας τοῦ μέλλοντος νὰ λάβῃ τὸ μετάλλιον, σύντροφοι δὲ καὶ γνωστοὶ αὐτοῦ. Εἰς τὰ παράθυρα, ἐφαίνοντο οἱ ὑπάλληλοι τοῦ Δημαρχείου καὶ ὁ ἐξώστης τῆς Βιβλιοθήκης ἦτο πλήρης ἀνθρώπων, συμπιεζομένων ἐπὶ τοῦ σιδηροῦ κιγκλιδώματος, εἰς δὲ τὸν ἐξώστην τῆς ἀπέναντι πλευρᾶς, τὸν ἄνωθεν τῆς εἰσόδου, ἵσταντο ἐν στενοχωρίᾳ αἱ μαθήτριαι τῶν δημοσίων σχολείων καὶ πολλαὶ θυγατέρες ἀξιωματικῶν μὲ τὰ ὡραῖα αὐτῶν ἀλεξίλια. Ἦτο ὡς θέατρον. Πάντες ἐφλυάρουν μετὰ ζωηρότητος καὶ παρετήρουν ἑκάστην στιγμὴν πρὸς τὸ μέρος εἰς τὸ ὁποῖον εὑρίσκετο ἡ τράπεζα μὲ τὸ κόκκινον σκέπασμα, μήπως φανῇ κανείς. Ἡ μουσικὴ ἐπαιάνιζε σιγαλὰ εἰς τὸ βάθος τῶν στοῶν τοῦ κτιρίου. Ἐπὶ τῶν ὑψηλῶν τοίχων ἔπιπτεν ὁ ἥλιος. Ἦτο θέαμα ὡραῖον.

Αἴφνης ἤρχισαν πάντες εἰς τὴν αὐλήν, εἰς τὰ παράθυρα, εἰς τοὺς ἐξώστας νὰ χειροκροτῶσιν.

Ὑψώθην ἐπὶ τῶν δακτύλων διὰ νὰ ἴδω.

Τὸ πλῆθος, τὸ ὁποῖον ἦτο ὄπισθεν τῆς τραπέζης, ἤνοιξε δίοδον διὰ τῆς ὁποίας διῆλθον εἰς ἀνὴρ καὶ μία γυνή. Ὁ ἀνὴρ ἐκράτει ἀπὸ τῆς χειρὸς ἓν παιδίον.

Ἦτο ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον εἶχε σώσῃ τὸν σύντροφόν του.

Ὁ ἀνὴρ ἦτο ὁ πατήρ του, εἰς κτίστης μὲ τὴν ἑορτάσιμον ἐνδυμασίαν του. Ἡ γυνὴ—ἡ μήτηρ του—ξανθὴ καὶ κοντή, ἔφερε μαῦρον φόρεμα. Τὸ παιδίον, ἐπίσης

ξανθὸν καὶ κοντὸν, εἶχε ἓν σακάκι στακτερόν. Ἐπὶ τῇ θέᾳ ὅλου αὐτοῦ τοῦ πλήθους καὶ τῷ ἀκούσματι τῶν χειροκροτημάτων καὶ τῶν ἐπιδοκιμασιῶν ἔστησαν καὶ οἱ τρεῖς, ὡς ἐὰν δὲν ἐτόλμων πλέον οὔτε νὰ σηκωσωσι τοὺς ὀρθαλμούς των, οὔτε νὰ κινηθῶσιν. Εἰς κλητὴρ τοῦ Δημαρχείου ὡδήγησεν αὐτοὺς πλησίον τῆς τραπέζης πρὸς τὰ δεξιά.

Ἐπεκράτησεν ἐπ' ὀλίγον σιγή, κατόπιν δὲ ἠγέρθη καὶ πάλιν πανταχόθεν θύελλα ἐπιδοκιμασιῶν. Τὸ παιδίον παρετήρει ὑψηλὰ εἰς τὰ παράθυρα καὶ κατόπιν εἰς τὸν ἐξώστην, ἐν ᾧ ἦσαν αἱ κόραι τῶν ἀξιωματικῶν· ἐκράτει τὸ πιλίκιόν του μεταξὺ τῶν χειρῶν του, καὶ ἐφαίνετο ὅτι δὲν ἤξευρε καλά, ποῦ εὑρίσκετο. Μοὶ ἐφάνη ὅτι ὡμοίαζεν ὀλίγον εἰς τὸ πρόσωπον μὲ τὸν Κορέττην, ἀλλ ἦτο πλέον κόκκινος. Ὁ πατὴρ του καὶ ἡ μήτηρ του εἶχον τὸ βλέμμα διαρκῶς ἐπὶ τῆς τραπέζης.

Ἐντοσούτῳ τὰ παιδία του προαστείου τοῦ Πάδου τὰ ὁποῖα εὑρίσκοντο πλησίον ἡμῶν, ἤρχισαν νὰ συνωθοῦνται καὶ νὰ κάμνωσι πρὸς τὸν σύντροφόν των διαφόρους χειρονομίας. ἵνα τῷ γνωρίσωσι τὴν παρουσίαν των, καὶ νὰ φωνάζωσι χαμηλοφώνως: - Πίν! Πίν, Πινότε! – Μετὰ πολλὰς φωνὰς ἠκούσθησαν. Τὸ παιδίον ἠτένισε πρὸς αὐτὰ καὶ ἔκρυψεν ἓν μειδίαμα ὄπισθεν τοῦ πλησίον του. Αἴφνης ἐδόθη εἰς τοὺς φύλακας τὸ πρόσταγμα «εἰς προσοχήν,»

Εἰσῆλθεν ὁ Δήμαρχος συνοδευόμενος ὑπὸ πολλῶν κυρίων.

Ὁ Δήμαρχος φέρων τὴν τρίχρουν ταινίαν ἔστη παρὰ τὴν τράπεζαν, ἐν ᾧ πάντες οἱ ἄλλοι κύριοι ἐτοποθετήθησαν ὄπισθεν καὶ εἰς τὰ πλάγια αὐτοῦ.

Ἡ μουσικὴ ἔπαυσε· δι' ἑνὸς νεύματος τοῦ Δημάρχου πάντες ἐσιώπησαν.

Ἤρχισε νὰ ὁμιλῇ. Τὰς πρώτας λέξεις δὲν ἤκουσα καλῶς, ἐνόησα ὅμως ὅτι διηγήθη τὰ τῆς πράξεως τοῦ παιδίου. Κατόπιν ὕψωσε τὴν φωνήν του, ἡ ὁποία καθαρὰ καὶ ἠχηρὰ διεχύθη εἰς τὴν αὐλὴν οὕτως. ὥστε δὲν ἔχασα πλέον οὐδεμίαν λέξιν. «Ὅτε εἶδεν ἀπὸ τὴν ὄχθην τὸν σύντροφόν του, παλαίοντα ἐν τῷ ποταμῷ, ἐν ᾧ ὁ τρόμος τοῦ θανάτου εἶχεν ἤδη καταλάβῃ αὐτόν, ἔσχισεν ἀπὸ σώματός του τὰ ἐνδύματά μου καὶ ἔτρεξεν χωρὶς νὰ χάσῃ στιγμὴν εἰς βοήθειαν. Ἐρώναζον εἰς αὐτόν: Θὰ πνιγῇς,—αὐτὸς δὲν ἀπήντα· ἐκράτουν αὐτόν, αὐτὸς ἀπεσπᾶτο· ἐρώναζον αὐτὸν μὲ τὸ ὄνομά του. αὐτὸς ἦτο ἤδη ἐντὸς τοῦ ὕδατος. Τὸ ρεῦμα τοῦ ποταμοῦ ἦτο ὁρμητικόν· ὁ κίνδυνος μέγιστος καὶ δι' ἕνα ἄνδρα. Ἀλλ' αὐτὸς ἐρρίφθη μὲ ὅλην τὴν δύναμιν τοῦ μικροῦ σώματός του καὶ τῆς μεγάλης καρδίας του, ἵνα ἀντιμετωπίσῃ τὸν θάνατον· ἔφθασε καὶ συνέλαβεν ἐγκαίρως τὸν δυστυχῆ. ὅστις ἦτο ἤδη ὑπὸ τὸ ὕδωρ, καὶ ἔσυρεν αὐτὸν ἔξω· ἐπάλαισε μετὰ μανίας ἐναντίον τῶν κυμάτων, ἅτινα ἐζήτουν ν' ἁρπάσωσιν αὐτόν, ἐναντίον τοῦ πνιγομένου, ὅστις ἐζήτει νὰ περιπτυχθῇ αὐτόν, καὶ πολλάκις ἐχάθη ὑπὸ τὰ κύματα καὶ δι' ἀπεγνωσμένης προσπαθείας ἀνῆλθε καὶ πάλιν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας ἀκατάβλητος, ἀκαταμάχητος εἰς τὴν ἱερὰν αὐτοῦ πρόθεσιν, οὐχὶ ὡς παιδίον, τὸ ὁποῖον προσεπάθει νὰ σώσῃ ἄλλο παιδίον, ἀλλ' ὡς ἀνήρ, ὡς πατήρ, ὅστις ἀγωνίζεται διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ υἱοῦ του, ὅστις εἶναι ἡ ἐλπίς του, αὐτὴ ἡ ζωή του. Τέλος – ὁ Θεὸς δὲν ἠθέλησε νὰ ἀποβῇ ἄγονος τόσον τολμηρὰ μεγαλοψυχία — ἀπέσπασεν ὁ νεαρὸς κολυμβητὴς ἀπὸ τὸ γιγάντειον ρεῦμα τὸ θῦμά του, ἔφερεν αὐτὸ ἐπὶ τῆς ξηρᾶς καὶ παρέσχεν εἰς αὐτὸ τῇ βοηθείᾳ καὶ ἄλλων τὰς πρώτας βοηθείας· κατόπιν ἐπέστρεψε μόνος καὶ ἥσυχος εἰς τὴν οἰκίαν του, ἵνα διηγηθῇ εἰλικρινῶς τὴν πρᾶξίν του.

«Κύριοί μου! Ὡραῖος. ἄξιος πάσης τιμῆς εἶναι ὁ ἡρωϊσμὸς εἰς τὸν ἄνδρα. Ἀλλ' εἰς τὸ παιδίον. εἰς τὸ ὁποῖον δὲν εἶναι δυνατὸν ἡ φιλοτιμία νὰ εἶναι ἀνεπτυγμένη. οὐδὲ ἄλλο τι ἐνδιαφέρον. εἰς τὸ παιδίον τὸ ὁποῖον ἔχει τόσον μεγαλήτερον θάρρος ὅσον μικροτέρα εἶναι ἡ δύναμίς του· εἰς τὸ παιδίον, ἀπὸ τὸ ὁποῖον δὲν ἔχομεν καμμίαν ὑποχρέωσιν, τὸ ὁποῖον φαίνεται εἰς ἡμᾶς εὐγενὲς καὶ ἀξιαγάπητον. μόνον ἂν κατανοῇ καὶ ἀναγνωρίζῃ τῶν ἄλλων τὰς θυσίας εἰς τὸ παιδίον ὁ ἡρωϊσμὸς εἶναί τι θεῖον. Δὲν θὰ εἴπω τίποτε ἄλλο, κύριοί μου. Δὲν θέλω διὰ περιττῶν λογων νὰ κοσμήσω μεγαλεῖον τόσον ἁπλοῦν, Ἰδοὺ ἵσταται ἐνωπιόν σας γενναῖος καὶ εὐγενὴς σωτὴρ Στρατιῶται, χαιρετήσατε αὐτὸν ὡς ἀδελφόν. καὶ σεῖς μητέρες, εὐλογήσατε αὐτὸν ὡς υἱόν· σεῖς, παιδία. ἐνθυμεῖσθε πάντοτε τὸ ὄνομά του. ἀποτυπώσατε εἰς τὴν μνήμην σας τὸ πρόσωπόν του. ἵνα μὴ ἐξαλειφθῇ ποτέ οὔτε ἀπὸ τὸν νοῦν σας. οὔτε ἀπὸ τὴν καρδίαν σας. Ἔλα ἐδῶ, παιδίον. Ἐν ὀνόματι τοῦ Βασιλέως τῆς Ἰταλίας σοὶ ἀπονέμω τὸ μετάλλιον τῆς πολιτικῆς ἀρετῆς.

Καὶ τὸ μέγαρον ἀντήχησε ἐκ τῶν θορυβωδῶν ζητωκραυγῶν, εἰς τὰς ὁποίας ἡ ὁμήγυρις ἐξερράγη.

Ὁ Δήμαρχος ἔλαβεν ἀπὸ τὴν τράπεζαν τὸ μετάλλιον καὶ ἀνήρτησεν αὐτὸ εἰς τὸ στῆθος τοῦ παιδίου. Κατόπιν ἐνηγκαλίσθη καὶ ἐφίλησεν αὐτό.

Ἡ μήτηρ ἔθεσε τὴν μίαν χεῖρα εἰς τοὺς ὀρθαλμοὺς, ὁ πατὴρ ἐστήριξε τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τοῦ στήθους. Ὁ Δήμαρχος ἔσφιγξεν ἀμφοτέρων τὰς χεῖρας καὶ ἔλαβε τὸ δίπλωμα, τὸ ὁποῖον ἦτο δεμένον μὲ ταινίαν καὶ ἐνεχείρισεν αὐτὸ εἰς τὴν μητέρα. Κατόπιν ἐστράφη πρὸς τὸ παιδίον καὶ εἶπεν εἰς αὐτό.—Εἴθε ἡ ἀνάμνησις τῆς ἡμέρας ταύτης, ἥτις ὑπῆρξε διὰ σὲ τόσον ἔνδοξος, διὰ τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου τόσον εὐτυχής. νὰ σὲ κρατήσῃ καθ' ὅλον τὸν βίον σου εἰς τὴν ὁδὸν τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς τιμῆς. Χαῖρε!

Ὁ Δήμαρχος ἐξῆλθεν, ἡ μουσικὴ ἤρχισε νὰ παιανίζῃ καὶ ἡ τελετὴ ἐφαίνετο ληξασα, ὅτε ὁ λοχος τῶν πυροσβεστῶν ἐχωρίσθη εἰς δύο καὶ ἓν παιδίον ὀκτὼ ἢ ἑνέα ἐτῶν ὠθούμενον ὄπισθεν ὑπὸ μιᾶς γυναικός, ἥτις ἀμέσως ἀπεκρύβη, διηυθύνθη πρὸς τὸν παρασημοφορηθέντα καὶ ἐρρίφθη ἐπὶ τοῦ βραχίονός του. Νέα θύελλα ζητωκραυγῶν καὶ ἐπιδοκιμασιῶν ἐδόνησε τὴν αὐλήν· πάντες ἐμάντευσαν ὅτι ἦτο τὸ παιδίον, τὸ ὁποῖον εἶχε σωθῇ ἐκ τοῦ Πάδου ποταμοῦ, ἤρχετο δὲ νὰ εὐχαριστήσῃ τὸν σωτῆρά του. Ἀφ' οὗ ἐρίλησεν αὐτὸν, ἐκρεμάσθη ἀπὸ τὸν βραχίονά του, ἵνα συνοδεύσῃ αὐτὸν ἐξερχόμενον. Προεπορεύοντο οἱ δύο, ἠκολούθουν δὲ ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ, οὕτω δὲ ἐπλησίασαν εἰς τὴν θύραν τῆς ἐξόδου. μετὰ κόπου διασχίζοντες τὸ πλῆθος τὸ ὁποῖον ἐσχημάτισε ἀπὸ τὸ ἓν καὶ τὸ ἄλλο μέρος δύο στοίχους, ἐν οἷς ἔβλεπέ τις ἀναμὶξ φύλακας, παιδία, στρατιώτας, γυναῖκας. Πάντες συνωθοῦντο πρὸς τὰ ἐμπρὸς καὶ ὑψοῦντο ἐπὶ τῶν ἄκρων τῶν ποδῶν, ἵνα ἴδωσι τὸ παιδίον. Ἐκεῖνοι. οἱ ὁποῖοι ἦσαν παρὰ τὴν διοδον, ἔτεινον πρὸς αὐτὸ τὴν χεῖρα. Ὅτε διῆλθε πλησίον τῶν μαθητῶν, τὰ πιλίκια πάντων ἐτινάχθησαν εἰς τὸν ἀέρα. Τὰ παιδία τοῦ προαστείου τοῦ Πάδου ἐπροξένουν μέγιστον θόρυβον. ἔσυρον αὐτὸ ἀπὸ τοὺς βραχίονας καὶ ἀπὸ τὸ σακκάκιον καὶ ἐφώναζον:— Πίν, ζήτω, Πίν, εὖγε Πινότε! Εἶδον αὐτὸν διερχόμενον πλησίον μου. Τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἠκτινοβόλει. ἦτο εὐτυχές· τὸ μετάλλιον εἶχε μικραν ταινίαν μὲ τὰ τρία χρώματα, λευκόν, πράσινον καὶ κόκκινον. Ἡ μήτηρ του ἔκλαιε καὶ ἐγέλα· ὁ πατὴρ ἀνέστρεφε τὸν μύστακα διὰ τῆς μιᾶς χειρος, ἡ ὁποία ἔτρεμεν ἰσχυρῶς, ὡς ἐὰν κατείχετο ὑπὸ πυρετοῦ. Καὶ ἐπάνω εἰς τὰ παράθυρα καὶ εἰς τοὺς ἐξώστας, ἐξηκολούθουν νὰ προκυπτωσι καὶ νὰ ἐπευφημῶσιν. Διὰ μιᾶς δέ, ἐνῷ ἐπρόκειτο νὰ εἰσέλθωσιν ὑπὸ τὴν στοάν, ἤρχισεν ἀπὸ τὸν ἐξώστην τῶν ἀξιωματικῶν ἀληθὴς βροχὴ ἀνθέων, ἴων ἰδίως καὶ μαργαριτῶν, τὰ ὁποῖα ἔπιπτον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς τοῦ παιδὸς καὶ τῶν γονέων του καὶ ἐκάλυπτον τὸ ἔδαφος. Πολλοὶ κύπτοντες ἐλάμβανον αὐτὰ καὶ τὰ προσέφερον εἰς τὴν μητέρα. Καὶ εἰς τὸ βάθος τῆς αὐλῆς ἡ μουσικὴ ἔπαιζεν ἡσυχα ἡσυχα μίαν ὡραίαν ἁρμονίαν, ἥτις ὡμοίαζε τρὸς ᾄσμα πολλῶν ἀργυρῶν φωνῶν βραδέως ἀπομακρυνομένων κατὰ τὸ μῆκος τῆς ὄχθης ἑνὸς ποταμοῦ.

Μ. Σακελλαρόπουλος.

Μητροπολιτικὸς ναὸς τῆς Ἄρτης.

Ο ΟΥΡΑΝΟΣ ΜΟΥ

Πόθος γλυκὸς κι' ἀνέκφρα-
Μὲς τὴ ψυχὴ ξυπνᾶει. [στος
Ὅταν ἰδῶ τὸ μάτι σου
Νὰ μοῦ χαμογελᾷ.
Πόθος γλυκὸς κι' ἀνέκφρα-
Τὸ σῶμα βαλσαμώνει. [στος
Λευκὸς ὡσὰν τὸ χιόνι,
Θερμὸς σὰν τὸ φιλί.

Καὶ μιὰ ζωὴ πεωτάκουστη
Τρέχει μὲ μιὰ στάσπλάχνα
Ὅτανσιμάσου αἰσθάνουμαι
Τοῦ χείλου σου τὴν ἄχνα,
Καὶ τότε λέω χαρούμενος
Στὸν κρύφιο λογισμό μου:
«Αὐτὴ τὸν οὐρανό μου
Μὲς τὴν καρδιά της κλεῖ».

Ἀνδρ. Μόρῳης

Η ΚΥΡΑ ΔΙΑΜΑΝΤΟΥΛΑ

Καλὴ μέρα, κὺρ Χρῆστο.

—Καλῶς το παιδί μου, καλῶς τὴν κοπέλα μου, τί θέλεις;

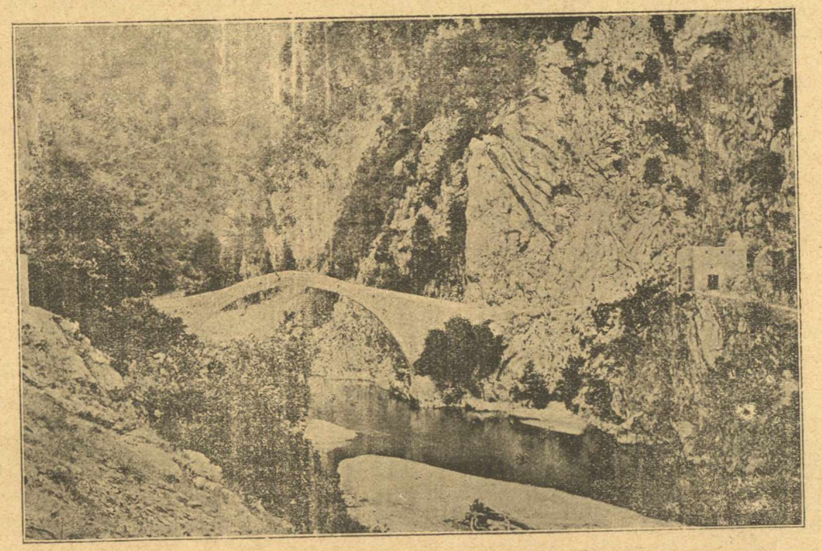

Ἐπὶ τοῦ Ἀχελώου παρὰ τὸ χωρίον Λιάσκοβον (Καρδίτσα).

—Ἔχεις φρέσκα μαρούλια;

—Φρέσκα λέει; τῆς ὥρας, νά, τώρα δὰ μοῦ τά' φερε ὁ περβολάρης.

—Νὰ τὰ 'δῶ.

—Νὰ τα κοκώνα μου, δές τα.

—Αὐτά! ἄ, δὲν μ' ἀρέσουν, δὲν εἶνε φρέσκα, θα μὲ

μαλώσῃ ἡ κυρά μου.

Τὸν κακό σου τὸν καιρό, γρουσούζα.

—Πόσα τὰ μῆλα;

– Σαράντα λεπτὰ ἀγόρι μου, εἶνε μῆλα ἀθάνατα

—Ἄ! ὄχι εἶνε ἀκριβά.

—Ἔ! πάρτα τριάντα πέντε, ἐγὼ δὲ θέλω νὰ σοῦ χαλάσω τὸ χατῆρι, πάρτα μάτια μου ὅσα θέλεις ἀγόρι μου νὰ σὲ χαρῶ μοῦ κοστίζουνε τριάντα.

—Εἶνε πολὺ ἀκριβά.

—Οὔ νὰ χαθῇς τό λοιπόν, παιδὶ τοῦ διαβόλου.

Εἰς τὸ μικρὸν ὀπωροπωλεῖον συχνὰ τοιαυται σκηναὶ συνέβαινον. Ὁ κὺρ Χρῆστος, ἐδέχετο τοὺς πάντας μὲ χρυσᾶ λόγια καὶ τοὺς προέπεμπεν μὲ εὐχὰς καὶ εὐλογίας ἐὰν ἠγόραζον· ἀλλοίμονον ὅμως ἐὰν ἀπέρριπτον τὸ πρᾶγμά του· αἱ ὕβρεις καὶ αἱ βλασφημίαι ἐξήρχοντο ὡς ποταμὸς ἐκ τῶν χειλέων του. Καὶ ὅμως δὲν ἦτο κακός. Ἂν καὶ νέος ἀκόμη, ἐφαίνετο ὡς γέρων πολιός, διότι τὸν εἶχε καταβάλη ἡ πενία, ἡ δυστυχία, καὶ τὸ γῆρας τὸ ὁποῖον φέρει μᾶλλον ὁ πόνος, παρὰ ὁ χρόνος. Ἀπὸ πρωΐας μέχρις ἑσπέρας εἰργάζετο εἰς αὐτὸ τὸ μικρὸν ὀπωροπωλεῖον, καὶ δὲν κατώρθου νὰ ἐξοικονομήσῃ τὸν ἄρτον αὐτοῦ καὶ τῆς συζύγου του.

Καὶ τὴν ἡμέραν ἐκείνην μὴ πωλήσας παρὰ ἐλάχιστα, μελαγχολικὸς καὶ στενοχωρημένος, ἐκάθησεν εἰς τὸ ξύλινον *σκαμνὶ* τὸ μόνον κάθισμα τοῦ μαγαζιοῦ του, ἐστήριξε τὴν κεφαλὴν ἐπὶ τῆς χειρός καὶ ὁ νοῦς του ἐστράφη πρὸς τὸ παρελθόν, τὸ παρελθόν του τὸ εὐτυχές, καὶ διήρχοντο ἤδη πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν του παρελθοῦσαι εἰκόνες μεγαλείου καὶ πλούτου....

—Ἡ Κυρὰ Διαμαντοῦλα! ἡ Κυρὰ Διαμαντοῦλα περνάει τρέξετε.

— Ἡ Κυρὰ Διαμαντοῦλα; ποῦντην, πῶς θέλω νὰ τὴν ἰδῶ.

—Νὰ ἐκεῖ! τώρα γυρίζει ἐκεῖνο τὸ *τεμάχι*, νά την νά, τώρα δὲν φαίνεται πιά.

– Τί κρίμα καὶ φοροῦσε τὰ διαμαντικά της ποῦ λέτε.

—Τὸ ρωτᾶς; ἄμ τὰ βγάζει ἀπὸ πάνω της;

– Καὶ ποῦ πηγαίνει τώρα;

—Τοῦ ἀντρός της, τοῦ μανάβη, ἐδῶ στὴ γωνία τὸ φαί.

– Τοῦ κὺρ Χρήστου;

Ναί.

– Καὶ ποῦ τὰ ἤβραν αὐτοί φτωχοὶ ἄνθρωποι τόσα χρυσαρικά;

— Ἔ! δὲν ἦσαν πάντα ἔτσι θέλεις νὰ σου πῶ ὅτι ξέρω γιὰ αὐτούς;

— Μετὰ χαρᾶς κυρὰ Ἐλευθερία νὰ μου πῆς.

Καὶ ἐκεῖ εἰς τ μεσον του δρόμου ἡ Ἐλευθερία ἤρχισε νὰ διηγῆται εἰς τὴν νέαν γειτόνισσαν τὴν ἱστορίαν τῆς Κυρᾶς Διαμαντούλας. ἐνῷ ἔκλαιε τὸ παιδὶ της μιᾶς καὶ τῆς ἄλλης τῆς ἔσυρεν ἐπανειλημμένως τὸ ῥόρεμα. ἡ μικρὰ κόρη της.

—Δὲν ἦσαν πάντα φτωχοί, ἔλεγεν ἡ Ἐλευθερία· ὁ κὺρ Χρῆστος ἦτον πλούσιος Καπετάνιος στῆς Σπέτσαις, κα ἡ κυρὰ Διαμαντοῦλα ἀρχόντισσα. Τὰ καράβια του ἦσαν ἐκεῖνα ποῦ ἐκουβάλουσαν τὸ σιτάρι ἀπὸ τὸν ἔξω κόσμο σὲ δυσκολαις χρονιαῖς, καὶ πολλαῖς φοραῖς ἔδωκεν αὐτος στὴ φτώχεια φτεινὸ ψωμάκι, ἦταν τόσο πλούσιος ποῦ ἀντὶ γιὰ σαβοῦρα στὸ καράβι του, ἔβαζε πειὰ τάλληρα ἡ φλουργιά. Τότε ἔφερε καὶ στὴ γυναικά του τὸ χρυσαφικὸ ποῦ ἄκουσες ἐδῶ στὴ γειτονιά νὰ λέμε. καὶ ἀπὸ τότε τόσα τὰ ἀγάπησε ἡ Διαμαντοῦλα ποῦ πάντα τὰ φορεῖ, καὶ καμμιὰ φορὰ καὶ μαζῆ μ' αὐτὰ κοιμᾶται.

—Μπὰ σὲ καλό της.

Αὐτὴ εἶνε ἡ ἀδυναμία της, πεθαίνει ξεψυχάει γιὰ τὰ διαμαντικά της. Μὰ ἐκεῖ ποῦ ἦσαν πλούσιοι καὶ εὐτυχισμένοι τοὺς ἔφτασεν ἡ μαύρη κακοτυχιά. Ὁ Καπετὰν Χρῆστος βουλήθηκε καράβια πολλὰ νὰ κάμῃ καὶ ὅ,τι εἶχε καὶ δὲν εἶχε. ὅλο τὸ βιός, ὅλο τὸ αἷμα τῆς καρδιᾶς του, καρλβι τὸ ἔκαμε. Μὰ ἡ θάλασσα ποῦ καλὰ τὴν λένε πικροκυματοῦσα, σὲ λίγο ἐζήτησε νὰ τοῦ πάρῃ ὅτι τοῦ ἔδωσε. Ἕνα. ἕνα ὅλα τὰ καράβια του τὰ ἀστιλαγχνα νερά της τὰ κατάπιαν. Ἀπὸ τότε ἄρχισε ἡ δυστυχία τους, τότε ἐφάνηκε τοῦ κόσμου ἡ κακία ποῦ περιμένῃ νὰ παραστρατήσῃς μιὰ γιὰ νὰ σὲ ἀποκάνῃ. Καὶ ὕστερα ἀπὸ λίγο αὐτὸς ὁ πλούσιος καπετάνιος, φτωχός, δυστυχισμένος, πεινασμένος. ἦρθε στὴν Ἀθήνα, ἄνοιξε ἕνα μικρὸ μανάβικο καὶ ἔγεινε μανάβης...

—Πόσο τοὺς λυπᾶμαι.

—Τὸ τί ἐτράβηξαν δὲν λέγεται, τί πεῖνα, τί δυστυχία, ἐδῶ καὶ τρία χρόνια τώρα.

—Μὰ τῆς Διαμαντούλας τὰ διαμαντικά

Ποτὲ ὁ Χρῆστος δὲν ἔβαλε καὶ δὲν θὰ βάλῃ σ' αὐτὰ τὸ χέρι του, ξέρει τὸν πόνο ποῦ τοὺς ἔχει ἠγυναῖκα του, ξέρει πῶς ἅμα ἰδῇ νὰ τῆς λείψουνε, μπορεῖ νὰ ξεψυχήσῃ. Καὶ νὰ ἰδῇς καὶ τί δὲν τῆς ἔχει καυμένη. Ἡ ἀλυσίδα της φέρνει τρεῖς δίπλαις γύρω στὸ λαιμό της, τὸ ρολόγι της εἶνε μεγάλο σὰν τασάκι, τὰ *σκουλαρικια* της φτάνουν καὶ ἀκουμποῦν στὸν ὦμό της, δαχτυλίδια φορεῖ σὲ ὅλα τὰ δαχτυλα, ἡ δὲ καρφίτσα ποῦ βάζει στὸ στῆθός της, ἐκείνη εἶναι ἄλλο νὰ ἰδῇς καὶ ἄλλο νὰ ἀκούσῃς.

Νὰ σοῦ πῶ καυμένη Ἐλευθερία αὐτὸς εἶνε ἄνδρας ὄχι σὰν τοὺς δικούς μας εἶπεν ἡ γειτόνισσα ποῦ δὲν ξέρουμε πράσινο φύλλο, ἀπὸ τὰ χέρια τους. Καὶ ἂν ἦσαι ἰδῶ. ὅταν ξαναπεράσῃ ἡ Διαμαντοῦλα, φώναζέ με νὰ τὴν ἰδῶ.

Γιατί, φεύγεις;

Ἄκουσα μέσα ἄσχημη μυρου διά, θα ἔπιασεό τ φαί μου, καὶ ἀλλοίμονο σὲ μένα.

Το ὀπωροπωλεῖον δὲν πηγαίνει καλά, ἕνα πρωὶ ἀροῦ τοῦ ἐπῆγε τὸ φαί ἡ στολισμένη Διαμαντοῦλα τὸν ἠρώτησεν ὅπως ἐσυνείθιζε πάντοτε μὲ τὴ γλυκειὰ φωνή της

Πῶς ἐπῆγες Χρῆστο;

– Ὅσω πᾶμε καί χειρότερα σήμερα γυναῖκα, δὲν ἐβγάλαμε μήτε το ψωμί.

—Ἔ! τί νὰ γείνῃ ἔχει ὁ Θεός, μὴ σικλετίζεσαι.

– Μπορεῖ νὰ ἔχῃ ὁ Θεός, μα ὄχι γιὰ ὅλους.

Ἔννοια σου μιά, μέρα θὰ σώσῃ νὰ χῃ καὶ γιὰ μᾶς, εἶπεν ἡ Διαμαντοῦλα. προσπαθοῦσα νὰ τὸν ἐγκαρδιώσῃ ἐνῷ ἔφευγεν, αἰσθανομένη καὶ αὐτὴ ἤδη ἀποκαρτέρησιν.

Τὸ δεῖλι τῆς αὐτῆς ἡμέρας δύο χωροφύλακες παρουσιάσθησαν εἰς τὸν Χρῆστον.

—Εἶσαι ὁ Χρῆστος Χάνουζας; τὸν ἠρώτησε βαναύσως ὁ εἷς.

—Μάλιστα, ἐγώ, ἐγώ μαι ἀφέντη. ἐτραύλισεν ὁ Χρῆστος προαισθανόμενος κάτι τι κακόν.

– Τότε πρέπει νὰ πληρώσῃς τὸν φόρον τοῦ ἐπιτηδεύματός σου ποῦ χρωστᾶς γιὰ τρία χρόνια εἶπεν ὁ ἄλ

λος τρώγων ἕνα μῆλον.

— Σὲ κακὴ ὥρα ἤρθατε· δὲν ἔχω. ἀδέρφια, εἶπε δακρύων ὁ γέρων.

—Τότε θὰ πᾶς στὸ φρέσκο.

—Λυπηθῆτέ με. τὴ γυναῖκά μου, τὸ μαγαζί μου εἶπε μόνον, διότι τὰ δάκρυα πλημμυρίσαντα τοὺς ὀφθαλμούς του τὸν ἠμπόδισαν νὰ ἐξακολουθήσῃ.

Καὶ μετ' ὀλίγον κεκυφὼς ἐν τῷ μέσῳ τῶν δύο χωροφυλάκων ὡδηγεῖτο ὁ ἀτυχὴς γέρων εἰς τὰς φυλακάς.

Ὡς κεραυνὸς ἔπεσε μετ' ὀλίγον ἡ ἀπαισία εἴδησις εἰς τὴν Διαμαντοῦλαν· ἀμέσως ἔτρεξεν εἰς τὸ μαγαζί, τὸ ἔκλεισε, κατόπιν διηυθύνθη πρὸς ἕναν δικηγόρον ὅπως τὸν ἐρωτήσῃ τί ἔπρεπε νὰ κάμῃ.

—Νὰ πληρώσῃς τῆς ἀπήντησε ἐκεῖνος.

— Δὲν ἔχω, δὲν ἔχω, λυπήσου με καὶ σῶσε τὸν ἄντρα μου. τοῦ εἶπε κλαίουσα.

Ὁ Δικηγόρος ἤγειρε πρὸς αὐτὴν τοὺς ὀφθαλμούς, καὶ τὰ χρυσᾶ δακτυλίδια. ἡ χονδρὴ ἅλυσσος, ἡ πολύτιμος καρφὶς ἔπληξαν τοὺς ὀφθαλμούς του.

—Νά ! τῆς εἶπε δεικνύων πρὸς αὐτὴν ταῦτα πάντα· δῶσέ τα νὰ τὸν ἐλευθερώσῃς.

— Αὐτά αὐτά, αὐτά, ἀνέκραξεν ἡ Διαμαντοῦλα μὲ ἀλλόκοτον τόνον, τὰ στολίδια μου; Ποτέ. Καὶ ἀγρία ὥρμησεν ἔξω τοῦ δωματίου, ὡσεί ἐχοβεῖτο μὴ τῆς τὰ ἀφαιρέσωσι διὰ τῆς βίας.

Τὴν ἑπομένην μὲ φρικώδη ὄψιν ἐξῆλθεν ἐκ τῆς οἰκίας της ἡ Διαμαντοῦλα, εἶχε γηράσῃ κατὰ δέκα ἐπὶ πλέον ἔτη, καὶ τὸ βῆμά της ἐκλονεῖτο ὡς τὸ τοῦ μεθύσου. Εἰς τὰς χεῖρας, ἐντὸς μεγάλης μανδύλας ἔθλιβε σπασμωδικῶς πρᾶγμα τι. καί φρικιῶσα εἰσῆλθε καὶ πάλιν εἰς τὸ σπῆτι τοῦ δικηγόρου. Μετ' ὀλίγον ἐξῆλθε μὲ βῆμα βραδὺ καὶ ἀφῃρημένη ἐπορεύθη εἰς τὴν φυλακήν, καὶ ἐζήτησε νὰ ἴδῃ τὸν Χρῆστον. Τὸν ἔφερον, κεκυφότα, ἄπελπιν, εἰς γωνίαν τινὰ τοῦ παραθύρου, καὶ ἐνῷ οἱ λυγμοὶ τὸν ἠμπόδιζαν νὰ ὁμιλήσῃ, ἐκείνη τοῦ εἶπεν ἤρεμος, πλὴν μὲ ἀλλόκοτον τόνον φωνῆς.

—Σοῦ φέρνω καλὴ εἴδησι Χρῆστο, σὲ δυὸ τρεῖς ὧραις θὰ ἦσαι ἐλεύθερος.

—Ἀλήθεια; Ποιὸς θὰ πληρώσῃ; Ἠρώτησεν ἐκεῖνος ἀναγεννηθεὶς ἐκ τῆς ἐλπίδος.

—Ὁ θεός. Ἅμα ἔβγῃς, ἔλα γρήγωρα, θὰ σὲ περιμένω νὰ φᾶμε μαζῆ.

Μετὰ τρεῖς ὥρας ὁ Χρῆστος ἦτο ἐλεύθερος· χαίρων ἔτρεξε εἰς τὸ σπιτάκι του. Ἡ Διαμαντοῦλα καθισμένη εἰς γωνίαν τινὰ μὲ ἀπλανεῖς τοὺς ὀφθαλμοὺς τὸν ἐπερίμενε καὶ ὡς τὸν εἶδεν, ἀνηγέρθη ἔξαλλος κράζουσα γοερῶς:

— Χρῆστο. Χρῆστο.

Ἠθέλησε νὰ προχωρήσῃ, πλὴν μετὰ ἕνα βῆμα ἐκλονίσθη καὶ σφίγγουσα εἰς τὰς χεῖράς της τὴν κενὴν θήκην τῶν χρυσαφικῶν της ἐσωριάσθη εἰς τοὺς πόδας του νεκρά.

Εὐγενία Ζωγράφου.

Ο ΚΑΛΟΤΥΧΟΣ

Ὁ Καλότυχος ἐγεννήθη ὑπὸ καλὸν ἀστέρα. Ἐγεννήθη ἀπὸ εὐπόρους γονεῖς καὶ ἦτο μοναχογιός.

Τὰ ἔτη τῆς μικρᾶς ἡλικίας τὰ διῆλθε εὐτυχής. Ἡ μήτηρ καὶ ὁ πατήρ του τὸν ὑπερηγάπων. Ἠσθάνοντο δι' αὐτὸν στοργὴν ἀπεριόριστον. Εἰργάζοντο δι' αὐτόν, τὸν περιέθαλπον, τὸν εἶχον μὴ στάξῃ καὶ μὴ βρέξῃ. Αὐτὸς ἦτο ἡ φροντίς των, αὐτὸς ὁ σκοπός των, τὸ ἐνδιαφέρον των. ἡ ἀγάπη των.

Ἀπὸ τὸ πρωὶ ἕως τὸ βράδυ διήρχετο ἀπὸ φίλημα εἰς φίλημα, ἀπὸ ἀγκάλην σὲ ἀγκάλην. Δὲν τὸν ἄφιναν ποτὲ νὰ κλαύσῃ. Δὲν ἐζήτει τί καὶ νὰ μὴ τοῦ τὸ δώσουν. Τὸ πολὺ χάδι. ἡ μεγάλη στοργή, ἡ περίθαλψις, ἡ πολλὴ ἀγάπη συνέτεινε εἰς τὸ νὰ γείνῃ ἕνας μικρὸς τύραννος διὰ τοὺς γονεῖς του, εἰς ἄκρον ἀπαιτητικός, εἰς τὸ ἔπακρον λαίμαργος. Ἀλλὰ τὸν ἠγάπων τόσον πολύ, τοὺς ἐτυφλωνε τόσον πολὺ ἡ φιλοστοργία των, ὥστε ταῦτα τὰ εὕρισκον ὡς δικαίας ἀπαιτήσεις μικροῦ παιδιοῦ. Ἡ τυραννία τοῦ μικροῦ ἦτο τοσον εὐχάριστος !... ἦτο τόσον γλυκεῖα !.. τόσον φυσική !.. ἦτο τὸ καϋμένο τόσο χαριέστατο !.. τόσο εὔμορφο !.. τόσο μικρό!.. Αἱ ἀλύσεις του ἦσαν τόσον λεπταί, τόσον εὔθρυστοι !...

Οὕτω λοιπὸν ἀνέφελα, ἄλυπα, εὐτυχῆ διῆλθον τὰ πρῶτα ἔτη τῆς μικρᾶς του ἡλικίας. Τί ἐστι λύπη δὲν ἐγνώριζε. Ἔκλαιε, ὁπότε ἤθελε· ἐγέλα, ὁπότε ἤθελε· ἔπαιζε· ὁπότε ἤθελε. Δὲν ἐτόλμα κανεὶς νὰ τὸν κυττάξῃ καὶ νὰ μὴν ἔχῃ νὰ κάμῃ μὲ τοὺς γονεῖς του. Ἂν ἐτόλμα κανεὶς νὰ τοῦ μιλήσῃ, ἐγίνετο πρὸς αὐτοὺς ἐχθρὸς ἄσπονδος. Αἱ πολλαὶ φροντίδες, αἱ συγκαταβάσεις των πρὸς αὐτόν, αἱ ἐκπληρώσεις καὶ τῶν ἐλαχίστων ἐπιθυμιῶν του τὸν κατέστησαν μυιάγγικτον, δύστροπον, ὀξύθυμον, βίαιον, εὐερέθιστον, ἀπαιτητικόν, ἰδιότροπον.

Ὀκτὼ ἐτῶν ἦτο. ὅτε τέλος πάντων κατώρθωσαν νὰ τὸν στείλουν εἰς τὸ σχολεῖον φορτωμένον ἀπὸ ζαχαρωτὰ καὶ γλυκύσματα. Δέκα ἐτῶν ἦτο ὅτε ἔμαθε τέλος πάντων νὰ συλλαβίζῃ ἀπὸ μέσα ἀπὸ τὸ βιβλίον. δώδεκα ἐτῶν ἀνεγίνωσκεν ὁπωσδήποτε εὐχερῶς καὶ ἐμουντζούρωνε τὰ χαρτιὰ γράφων τὴν ἄλφα βῆτα. Τρὶς ἢ καὶ τετράκις τὸ ἔτος τῷ ἠγόραζον τὸ αὐτὸ βιβλίον, διότι τὸ ἔσχιζε. Ἔδερνε τὰ ἄλλα παιδιά, ἔσχιζε τὰ βιβλία των, τὰ τετραδιά των. ἔθραυε τὰ ἀβάκιά των, ἔπερνε τῆς πένες των. ὁ διδάσκαλος ἐφρόντιζε νὰ τὰ συμβιβάζῃ ὅλα. ἐφέρετο λίαν συγκαταβατικός, διότι ἐφρόντιζον οἱ γονεῖς του εἰς ἕκαστον παράπονόν του νὰ τῷ στέλλουν ἀρκετὰ δῶρα.

Ποτὲ δὲν ἤξευρε μάθημα, ἀλλὰ ποτὲ δὲν ἐτιμωρήθη ὡς ἀμελής εἰς πᾶν σκάνδαλον, εἰς πᾶσαν παρεκτροπήν, εἰς πᾶσαν ἀταξίαν, ἤρχετο πρῶτος, ἀλλ' ὁ δάσκαλος παντοτε ἐφρόντιζε νὰ ρίπτῃ τὰ σφάλματα εἰς τοὺς ἄλλους καὶ πάντοτε αὐτὸς ἔβγαινε λυδι. ποτὲ τέλος πάντων δὲν ἐτιμωρήθη ὡς ἄτακτος Πολλάκις μάλιστα δῆθεν διὰ νὰ τὸν τιμωρήσῃ τὸν ἐκρατεῖ νηστεία ὁ διδάσκαλος καὶ ὅτε ἔφευγον οἱ ἄλλοι μαθηταί. τὸν ἀπέλυε

Εἰς τὰς ἐξετάσεις ἐφρόντιζε νὰ τὸν ἐρωτᾷ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα κατωρθωσε νὰ ἠξεύρῃ ὡς παπαγγλος, ὑποβοηθῶν μάλιστα αὐτόν, ἐνῷ εἰς τοὺς ἄλλους ἐφέρετο αὐστηρός. Καίτοι δὲν ἐγνωριζε τίποτε, δὲν ἐμάνθανε τίποτε πάντοτε ἐπροβιβάζετο. Οὕτω διῆλθε πολλὰς τάξεις χωρὶς νὰ γνωρίζῃ τίποτε, χωρὶς νὰ μάθῃ τίποτε Πολλάκις μὲ ἄλλους μαθητὰς ἐκ συνενοήσεως δὲν ἐπήγαιναν εἰς τὸ σχολεῖον ἀλλ' ἐξήρχοντο εἰς ἐκδρομὰς ἔχοντες τὰ βιβλία των ὑπὸ μάλης, παίζοντες εἰς τὰς ρύμας, εἰς τὰς ἐξοχὰς καὶ ἐπανήρχοντο κατὰ τὴν συνήθη ὥραν ὅτε ἐσκολοῦσαν οἱ ἄλλοι μαθηταί εἰς τὰς οἰκίας των. Ὅτε παρετηρήθη τὸ τοιοῦτον καὶ ἡ αὐστηρότης τῶν διδασκάλων ἐπέβαλε τὴν ἀνάλογον τιμωρίαν, αὐτὸς καταλείπων καὶ τιμωρίαν καὶ διδασκάλους ἀπήρχετο τοῦ σχολείου, καταφερό-

μενος κατὰ τῶν διδασκάλων, παραπονούμενος διὰ τὰ πολλὰ μαθήματα, διὰ τὴν αὐστηρότητα αὐτῶν καὶ μὴ θέλων νὰ ὑπάγῃ εἰς τὸ σχολεῖον ἔτρεχεν εἰς τὰς ὁδοὺς μὲ τοὺς συνομήλικας, καὶ ἤρχετο εἰς τὴν οἰκίαν ὅτε ἡ κοιλία τῷ ἐπέβαλλε τὰ καθήκοντά της.

Ἡ αὐστηρότης τῶν γονέων ἦλθε πολὺ ἀργά, ὅτε πλέον οὐδεὶς χαλινός, οὐδὲ πειθώ, οὐδὲ βία ἠδυναντο νὰ τελεσφορήσουν.

Οὕτω λοιπὸν ἐβίου ζωὴν ἀμέριμνον, ἀρρόντιδα, ἐλεύθερος εἰς τὰς πράξεις του, εἰς τοὺς λόγους του. Οὔτε διὰ μαθήματα ἐρρόντιζε, οὔτε εἶχεν ἀνάγκην ἐργασίας. Δι' αὐτὸν ἐρρόντιζον οἱ γονεῖς, ἐσκέπτοντο, εἰργάζοντο, ὑπελόγιζον.

Μὲ τὴν ἡλικίαν ηὔξανον καὶ τὰ ἐλαττώματα, καὶ αἱ ἕξεις, καὶ αἱ ἀπαιτήσεις τῆς χλιδῆς καὶ τῶν ἀσωτειῶν. Ὁ πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ ἠσθάνοντο ὅλην τὴν βαρύτητα αὐτῶν, ἐθλίβοντο, προσεπάθουν νὰ συμβουλεύσουν, παρεπονοῦντο, ἔφερον ὡς ὑπόδειγμα νέους ἄλλων οἰκογενειῶν, προσεπάθουν νὰ τῷ κινήσουν τὴν φιλοτιμίαν, τὸν ζῆλον, ἀλλ' ἦτο πλέον ἀργά. Οὐδὲν ἠδύναντο πλέον. τὸ κακὸν ἐρρίζωσεν, ὁ κορμὸς τοῦ δένδρου ἐσκληρύνθη. τὸ παιδίον ἦτο πλέον ἀνήρ. Ἀνήρ, δηλαδὴ κύριος τῶν πράξεών του, κύριος τῶν διανοημάτων του, κύριος τῆς βουλήσεώς του. Ἡ θέλησις τῶν γονέων προσέκρουε πλέον εἰς τὴν ἰσχύν, εἰς τὴν βίαν τῆς ἡλικίας καὶ ἐστρέφετο ὀπίσω καταπτοημένη καὶ ἀνίσχυρος, ἀδύνατος καὶ ἀναποφάσιστος.

Εἴκοσι ἐτῶν ἦτο ὅτε ὁ πατὴρ δὶς τῷ ἐπλήρωσε χρέη ὑπέρογκα, πεντάκις ἐλύτρωσεν αὐτὸν τῆς φυλακῆς εἰς ἣν αἱ κακαὶ ἕξεις καὶ ὁ ἀχαλίνωτος βίος τὸν ἔφερον.

Τὸ ὄνομα τοῦ πατρός του καὶ ὁ πλοῦτός του τῷ ἤνοιγον στάδια τὰ ὁποῖα ἐποδοπατοῦσε, φιλίας τὰς ὁποίας ἐπρόδιδε, συνοικέσια τὰ ὁποῖα ἐθυσίαζεν εἰς τὴν κακοήθειαν.

Ὑπεροπτικός, ἀλαζών, προπέτης, κατώρθου νὰ ἐνδύεται ἀμέμπτως, κομψῶς, οἱ τρόποι του, ψευδεῖς, ὕπουλοι, κολακευτικοί, γλυκεῖς, ἐταγήνευον πολὺ τὰς γυναῖκας τῶν ὁποίων κατέστη ἀληθὴς Δὸν Ζουὰν ἀπατῶν, ἐξευτελίζων, διαφθείρων.

Τρὶς εἰσήχθη εἰς ἐμπορικὰ καταστήματα διὰ νὰ συνηθίσῃ τὰς ἰδιότητας τοῦ ἐμπορίου καὶ τρὶς ἀπεβλήθη ὡς καταχραστής, ὡς ἀπατεών, ὡς ἄθλιος, καὶ ἠναγκάσθη νὰ ἐπέμβῃ ὁ πατήρ του ἵνα διασώσῃ τὴν ὑπόληψίν του καὶ αὐτὸν τῆς ἀτιμίας.

Ὅσον ἡ τύχη του ἦτο εὔνους, ὅσον τὰ πάντα τῷ προσεμειδίων, τὰ πάντα τὸν προσητένιζον, ἐπὶ τοσοῦτον αὐτὸς ἀντέπραττεν, ἐμυκτήριζεν, ἀπελάκτιζεν, ἐπροπηλάκιζεν, ἐφενάκιζεν.

Εἶχε τὰ πάντα, πλοῦτον, ἐλευθερίαν, νεότητα, κάλλος, δι' ὧν ἠδύνατο νὰ εὐδοκιμήσῃ ἐν τῷ βίῳ, νὰ καταστῇ ἡμέραν τινὰ ὠφέλιμος πρὸς ἑαυτὸν καὶ τοὺς ἄλλους. εἶχε τὴν ὑποστήριξιν τὴν ἀποτελεσματικὴν ἐντίμου ὀνόματος, ἐντίμου θέσεως, ἐντίμου φιλίας ἣν τῷ ἀπεταμίευεν, ἣν τῷ ἀπέφερεν ἡ θέσις τοῦ πατρός του καὶ τῆς οἰκογενείας του. Εἶχε βοηθὸν κοινωνίαν ὁλόκληρον ἥτις πρὸς τοιούτους ἀνθρώπους ἔρχεται ἐπίκουρος, πρὸς τοὺς φαύλους ἔρχεται ἀρωγός, ἐνῷ τοὐναντίον πρὸς τὴν πενίαν, πρὸς τὴν τιμιότητα, πρὸς τὴν ἀξίαν κωφεύει καὶ ἀντιπαρέρχεται.

Ἀλλ' οὐδέν. Πάντα ταῦτα συνεσσώρευον ἐν αὐτῷ πλῆθος ἐλαττωμάτων, πλῆθος μωριῶν. Ἡ εὐτυχία κατέστησεν αὐτὸν φαῦλον, ἄθλιον, οὐτιδανόν, ἡ εὐμένεια τῶν περιστάσεων, ἰδιότροπον, ἀπαιτητικόν, θηλυπρεπῆ, φιλήδονα. Ἡ εὔνοια τῆς μοίρας, ἀλαζῶνα, προπέτην καὶ ἐγωιστήν.

Οὐδὲν καλὸν ἀμιγὲς κακοῦ καὶ οὐδὲν κακὸν ἀμιγὲς καλοῦ. Δυνατὸν ἡ δυστυχία νὰ καθίστα αὐτὸν καλὸν καὶ τίμιον. Δυνατὸν ἡ τύχη ἡ δυσμενής, ἡ μοῖρα του ἡ κακὴ νὰ μὴ συνετέλει εἰς τὴν στρέβλωσιν τοῦ χαρακτῆρός του. Δυνατὸν ἡ κοινωνία διὰ τῆς ἀστασίας καὶ ἐπιπολαιότητός της νὰ παρῆγε, νὰ ἔπλαττεν ἄνθρωπον δυστυχῆ μὲν ἀλλὰ καλὸν καὶ τίμιον. Δυνατὸν αἱ ἀνάγκαι καὶ αἱ ἀπαιτήσεις τῆς ζωῆς νὰ συνετέλουν εἰς τὴν διαμόρφωσιν ἑνὸς ἀνθρώπου ταλαιπωρουμένου ἀλλ' ἐναρέτου καὶ ὑγιῶν ἀρχῶν. Ἤδη πᾶν ὅ,τι καλὸν τῷ παρέσχεν, ἡ γέννησις, ἡ μοῖρα, ἡ αἱ περιστάσεις καὶ ἡ κοινωνία συνέτεινον εἰς τὸ νὰ διαπλάσουν ἕναν ἄνθρωπον δυστυχῆ μὲν κατ' οὐσίαν καὶ κατ' ἀνάγκην ἄθλιον.

Τὰ ἔτη παρήρχοντο καὶ ὁ βίος του διέρρεεν ὁ αὐτὸς πάντοτε. Οἱ γονεῖς του ἐξώδευσαν μέρος τῆς περιουσίας των διὰ νὰ κατορθώσουν νὰ τὸν ἀπασχολήσουν εἰς ἐπάγγελμά τι, ἀλλὰ πάντα κατησωτεύοντο, κατησπαταλῶντο.

Ἡ λύπη των ἐξεδηλοῦτο εἰς τοὺς λόγους των, εἰς τὰς σκέψεις των, ἔκυπτον ἐνώπιον ἠθικοῦ νέου ὃν ἔβλεπον καὶ διέκρινον, ἠσχύνοντο δὲ εἰς τὴν ἀπαρίθμησιν τῶν πράξεων τοῦ τέκνου των, εἰς τὴν ἐνθύμησιν αὐτῶν. Ἡ ζωή των κατέστη ἀένακος ἔλεγχος ὀδύνης, ἔλεγχος πικρίας, ἐγήρασαν πρὶν τῆς ὥρας των, καὶ ὁ θάνατος ἐπῆλθεν ἐπώδυνος, θλιβερὸς ὅπως καὶ ἡ ζωή των.

Ἀποθνήσκοντες τῷ κατέλιπον ἀρκετὴν περιουσίαν διὰ τῆς ὁποίας ἠδύνατο νὰ ζήσῃ ἀνέτως καὶ ἀξιοπρεπῶς.

Κύριος πλέον ἑαυτοῦ κύριος τῶν πράξεων του, κύριος τῆς περιουσίας τῶν γονέων του, ἀφέθη ἀχαλίνωτος εἰς τὰ πάθη του, εἰς τὸν θορυβώδη βίον εἰς διαρκῆ κραιπάλην, τρωγων, κατασωτευων, κατασπαταλῶν.

Ἐχώρει μετ' ἀλμάτων εἰς τὴν καταστροφήν. Τὸ χαρτοπαίγνιον κατέστη ἀπαραίτητος κλίσις του. Ἔκαμε χρέη ὑπέρογκα τὰ ὁποῖα διὰ νὰ πληρωθοῦν ἦλθεν εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ βάλῃ χεῖρα καὶ ἐπὶ τῆς ἀκινήτου περιουσίας του. Ἄπαξ ἀρχῆς γενομένης ἤρχισε νὰ πωλῇ καὶ νὰ τρωγῇ μέχρις οὗ καὶ αὕτη κατηναλώθη καὶ ἐξέλιπε.

Ἔγεινε ἐν διαστήματι ὀλίγου χρόνου πένης, ἐλεεινός, τρισάθλιος. Οἱ φίλοι τῆς σπατάλης τὸν ἐγκατέλιπον, οἱ φίλοι τῶν ὀργίων ἔφυγον μὲ τὰ τελευταῖα ἐφόδια τοῦ πλούτου. Αἱ ἑταῖραί του εὗρον ἄλλους ἐραστάς. Οἱ οἰκοκυραῖοι τὸν ἐβδελύσσοντο, οἱ τίμιοι ἄνθρωποι ἀπεμακρυνοντο αὐτοῦ ὡσεὶ κατεχομένου ὑπὸ πανώλους.

Νὰ ἐργασθῇ δὲν ἐγνώριζε ἐργασίαν καμμίαν, νὰ γείνῃ ὑπηρέτης, δοῦλος μίσθαρνος δὲν ἠδυνατο. Οὐδεὶς τὸν ἐδάνειζε πλέον, οὐδεὶς τὸν ἐνεπιστεύετο πλέον. Πολλοί, νομίζοντες ὅτι ὑρίστατο ἀκόμη ἡ περιουσία του, ἠπατήθησαν ὑπ' αὐτοῦ, τῷ ἐδάνεσαν ἀλλ' εἶτα πληροφορηθέντες τὰ κατ' αὐτὸν ἔκλεισαν τὰ βαλάντιά των. Πολλὰ συναλλάγματά του ἐκοινοποιήθησαν, ἐντάλματα συλλήψεως ἐξεδόθησαν κατ' αὐτοῦ, ἐζητεῖτο, κατεδιώκετο. Βλέπων οὕτω τὸ ἀπροχώρητον τῆς ζωῆς, βλέπων ὅτι οὐδὲν ἠδυνατο νὰ τὸν σώσῃ τῆς καταστροφῆς, τῆς ἀτιμίας, τῆς φυλακῆς καὶ τοῦ αἴσχους ἐτερμάτισε μίαν ἡμέραν τὸν βίον του ριφθεὶς εἰς τὴν θάλασσαν, δέσας μεγάλην πέτραν εἰς τὸν λαιμόν του ἐφ' ἧς εὑρέθη κεχαραγμένη διὰ μαχαιρίου ἡ ἑξῆς φράσις: *Πνίξιμο εἰς τὸν ἀσωτον.*

Μιχ. Δασκαλάκης

Τύποις «Νομικῆς»